

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO - SPRÁVNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Martina Kubínová

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Analýza cestovního ruchu v České republice

Bc. Martina Kubínová

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martina KUBÍNOVÁ**
Osobní číslo: **E09720**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Analýza cestovního ruchu v ČR**
Zadávací katedra: **Ústav matematiky**

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce bude analyzovat cestovní ruch v České republice.

Práce bude obsahovat:

- uvedení do problematiky cestovního ruchu v České republice
- význam cestovního ruchu pro ČR
- cestovní ruch v krajích
- statistická analýza cestovního ruchu.

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

TRNKOVÁ, O.: Území a cestovní ruch. Praha. Vysoká škola ekonomická, 1993. ISBN: 80-7079-123-3

TRČÁTNÍK, J.: Geografie cestovního ruchu České republiky I, České Budějovice. Jihočeská univerzita, 1996. ISBN: 80-7040-196-6

HASMAN, M., ŘÍHA, J.: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství, České Budějovice. Jihočeská univerzita, 1998. ISBN: 80-7040-269-5

HRALA, V.: Geografie cestovního ruchu, Praha. Idea servis, 1997. ISBN: 80-85970-04-X

HORNER, S., SWARBROOKE, J.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času, Praha. Grada, 2003. ISBN: 80-85970-04-X

KUBANOVÁ, J.: Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi, Bratislava. Statis, 2004, ISBN: 80-85659-379

Česká centrála cestovního ruchu. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/>

Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch>

Český statistický úřad. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=54>

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. David Zapletal, Ph.D.**
Ústav matematiky

Datum zadání diplomové práce: **30. června 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **6. května 2011**

doc. Ing. Janáta Myšíková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Velebníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. srpna 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 2.5. 2011

Bc. Kubínová Martina

Poděkování :

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu své diplomové práce, Mgr. Davidu Zapletalovi, Ph. D., za cenné rady a odborné vedení během zpracování.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zaměřuje na analýzu cestovního ruchu v České republice, neboť se toto téma dotýká každého z nás. Ale jedná se také o odvětví, které významně ovlivňuje ekonomiku státu. Nejprve je popsán cestovní ruch obecně – formy, druhy, možnosti a zajištění. Poté je pozornost věnována významům cestovního ruchu, zejména ekonomikou za posledních 20 let. Poslední část využívá data ke statistickému zkoumání - podobnosti mezi kraji, odhad návštěvnosti území, vlivu sezónnosti a určení vlivů na návštěvnost památek.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cestovní ruch, význam, ekonomický vývoj, cestovní ruch v krajích, podobnost mezi kraji, odhad budoucí návštěvnosti, vliv sezónnosti, vlivy na návštěvnost památek

TITLE

Analysis of tourism in the Czech republic

ABSTRACT

This thesis focuses on analysis of tourism in the Czech republic, as this topic affects each of us. But this sector significantly affects the national economy. In the first place tourism is described in general - forms, types, options. Then an attention is paid to importance of tourism, especially economy over the past 20 years. Last part uses data for statistical examination – similarity between regions, estimated attendance area, influence of seasonality and determination of the impact on the visit rates of sights.

KEYWORDS

Tourism, importance, economic development, tourism in the region, similarity between the regions, estimate future traffic, influence of seasonality, impact on the visitor sights

ÚVOD.....	10
1 CESTOVNÍ RUCH V ČR	11
1.1 CESTOVNÍ RUCH JAKO SYSTÉM.....	13
1.2 DRUHY CESTOVNÍHO RUCHU	15
1.3 FORMY CESTOVNÍHO RUCHU.....	17
1.4 CESTOVNÍ RUCH V ČESKÉ REPUBLICE	18
1.4.1 Přírodní atraktivity.....	18
1.4.2 Rozhledny, ZOO, botanické zahrady.....	19
1.4.3 Kulturně-historické dědictví.....	20
1.5 ZAJIŠTĚNÍ CESTOVNÍHO RUCHU V ČR.....	22
2 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU PRO ČESKOU REPUBLIKU	24
2.1 SPOLEČENSKO-POLITICKÝ VÝZNAM	24
2.2 TURISTICKÝ VÝZNAM	25
2.3 EKONOMICKÝ VÝZNAM	27
2.3.1 Rozvoj ekonomického významu České země	27
2.3.2 Cestovní ruch a vstup do EU	33
3 CESTOVNÍ RUCH V KRAJÍCH	38
3.1 KRAJSKÝ CESTOVNÍ RUCH	38
3.1.1 Praha	39
3.1.2 Středočeský kraj.....	41
3.1.3 Jihočeský kraj.....	42
3.1.4 Plzeňský kraj	43
3.1.5 Karlovarský kraj	44
3.1.6 Ústecký kraj	46
3.1.7 Liberecký kraj.....	46
3.1.8 Královéhradecký kraj	47
3.1.9 Pardubický kraj.....	49
3.1.10 Vysočina.....	49
3.1.11 Jihomoravský kraj	50
3.1.12 Olomoucký kraj.....	52
3.1.13 Zlínský kraj	52
3.1.14 Moravskoslezský kraj.....	54
4 JEDNOTLIVÉ STATISTICKÉ ANALÝZY CESTOVNÍHO RUCHU.....	55
4.1 POUŽITÉ METODY.....	55
4.1.1 Shluková analýza	55

4.1.2	<i>Regresní analýza</i>	56
4.1.3	<i>Friedmanův test</i>	57
4.1.4	<i>Spearmanův korelační koeficient</i>	58
4.2	VÝPOČET A ZJIŠTĚNÍ VÝSLEDKŮ	59
4.2.1	<i>Podobnost mezi kraji České republiky</i>	59
4.2.2	<i>Odhad návštěvnosti turistů v nejbližších letech</i>	63
4.2.3	<i>Rozdíly v návštěvnosti ČR v jednotlivých čtvrtletích roku</i>	69
4.2.4	<i>Vlivy na návštěvnost památek</i>	72
ZÁVĚR		76
LITERATURA:.....		78
DOSTUPNÉ Z WWW:		80
PŘÍLOHY :.....		82

Seznam grafů

GRAF 1: POROVNÁNÍ PŘÍJEZDOVÉHO A VÝJEZDOVÉHO CESTOVNÍHO RUCHU V MIL. OBYVATEL	29
GRAF 2: POROVNÁNÍ PŘÍJEZDOVÉHO A VÝJEZDOVÉHO CESTOVNÍHO RUCHU 1993-1999 V MIL. OBYVATEL	30
GRAF 3: DEVIZOVÉ PŘÍJMY A VÝDAJE 1993 - 1999.....	31
GRAF 4: PODÍL DEVIZOVÝCH PŘÍJMŮ NA HDP V %	31
GRAF 5: DEVIZOVÉ PŘÍJMY A VÝDAJE 2000 - 2009.....	32
GRAF 6: PODÍL DEVIZOVÝCH PŘÍJMŮ NA HDP V %	32
GRAF 7: VÝVOJ DEVIZOVÝCH PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ.....	36
GRAF 8: SHLUKOVÁ ANALÝZA – DENDROGRAM POMOCÍ PROGRAMU UNISTAT	62
GRAF 9: POČET NEREZIDENTŮ V HROMADNÝCH UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍCH	64
GRAF 10: ZAHRANIČNÍ TURISTÉ PODLE NÁRODNOSTI V ROCE 2009.....	65
GRAF 11: ZAHRANIČNÍ TURISTÉ PODLE KRAJŮ V ROCE 2009	66
GRAF 12: POČET HOSTŮ LÁZEŇSKÝCH UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ.....	67
GRAF 13: ZAHRANIČNÍ KLIENTELA PODLE NÁRODNOSTI V ROCE 2008.....	68
GRAF 14: NÁVŠTĚVNOST LÁZNÍ V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH V ROCE 2008	69
GRAF 15: PRŮMĚRNÁ DOBA NÁVŠTĚVY V KRAJÍCH V ROCE 2008	71
GRAF 16: POČET HOSTŮ V UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍCH V ROCE 2008 (V TIS. OSOB)	72

Seznam tabulek

TABULKA 1: PAMÁTKY UNESCO	22
TABULKA 2: VÝVOJ DEVIZOVÝCH PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ Z CR.....	36
TABULKA 3: VÝVOJ DEVIZOVÝCH PŘÍJMŮ POMOCÍ BAZICKÝCH A ŘETĚZOVÝCH INDEXŮ	36
TABULKA 4: KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY	39
TABULKA 5: SHLUKOVÁ ANALÝZA KRAJŮ.....	60
TABULKA 6: PŘEPOČTENÁ TABULKA PRO SHLUKOVOU ANALÝZU	61
TABULKA 7: MATICE VYPOČÍтанÁ POMOCÍ EUKLIDOVSKÉ VZDÁLENOSTI	61
TABULKA 8: PRŮBĚH SHLUKOVÉ ANALÝZY POMOCÍ PROGRAMU UNISTAT	62
TABULKA 9: NÁVŠTĚVNOST NEREZIDENTŮ	63
TABULKA 10: NÁVŠTĚVNOST LÁZEŇSKÝCH UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ.....	66
TABULKA 11: NÁVŠTĚVNOST ČR V JEDNOTLIVÝCH ČTVRTLETÍCH.....	69
TABULKA 12: VÝPOČET FRIEDMANOVA TESTU.....	70
TABULKA 13: NEMÉNYIOVA METODA	71
TABULKA 14: SPEARMANŮV KORELAČNÍ KOEFICIENT.....	73
TABULKA 15: SPEARMANŮV KORELAČNÍ KOEFICIENT - VÝPOČET	74
TABULKA 16: SPEARMANŮV KORELAČNÍ KOEFICIENT - VÝPOČET.....	75

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: CESTOVNÍ RUCH JAKO SYSTÉM.....	13
OBRÁZEK 2: TYPY CESTOVNÍHO RUCHU PODLE MÍSTA REALIZACE	15
OBRÁZEK 3: VÝVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	28
OBRÁZEK 4: KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY.....	38

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1: PŘÍRODNÍ ATRAKTIVITA A KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY A ATRAKTIVITY
PŘÍLOHA 2: VELKOPLOŠNÁ A MALOPLOŠNÁ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ
PŘÍLOHA 3: ROZHLEDNY, ZOO A BOTANICKÉ ZAHRADY
PŘÍLOHA 4: NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY
PŘÍLOHA 5: HRADY A ZÁMKY
PŘÍLOHA 6: PAMÁTKY UNESCO
PŘÍLOHA 7: TURISTICKÝ VÝZNAM
PŘÍLOHA 8: LÁZNĚ A JEJICH SPECIALIZACE

Seznam použitých zkratk

CR – cestovní ruch

Aj. – a jiné

ČR – česká republika

UNESCO - Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

Resp. – respektive

NPÚ – Národní památkový ústav

CHKO – Chráněné krajinné oblasti

OSN – organizace spojených národů

NKP – Národní kulturní památka

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

Apod. – apodobně

SARS – syndrom náhlého selhání dýchání, těžký akutní respirační syndrom

EU – evropská unie

ČSÚ – Český statistický úřad

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Č. – číslo

Tis. – tisíc

Úvod

Cestovní ruch (CR) v současné době patří do života každého z nás. Na celém světě se dostávají do pohybu lidé, kteří ve svém volném čase dočasně opouštějí své domovy, aby mohli uspokojit své potřeby odpočinku, relaxace, poznání, kulturního zážitku, seberealizace a mnoho dalšího. Cestovní ruch není jen výrazem pro uspokojování potřeb jednotlivců, ale stal se i výrazným ekonomickým fenoménem. Pro realizaci cestovního ruchu je potřeba zajistit velké množství ekonomických činností – zboží a služeb. Proto zahrnuje oblast podnikatelských činností, rozvoj regionálních celků a ekonomiky národní i světové. Cestovní ruch je tedy složitým sociálně ekonomickým jevem, který se dotýká ekonomických i mimoekonomických procesů.

Práce je zaměřena na analýzu cestovního ruchu v České republice. První část se zabývá cestovním ruchem v obecné rovině – definice, formy, druhy, možnosti cestovního ruchu a jejich zajištění v České republice.

Další část pojednává o významech cestovního ruchu. Největší pozornost je věnována ekonomickému významu, protože toto významné národohospodářské odvětví má průřezový charakter. Na jeho realizaci se podílejí další odvětví – doprava, stavebnictví, kultura. Zároveň zohledňuje jeho vývoj především za posledních 20 let.

Poslední část využívá získaná data z oblasti cestovního ruchu k provedení statistických analýz. Zaměřuje se na hledání podobností a odlišností mezi jednotlivými kraji České republiky v oblasti turismu. Provádí odhad vývoje návštěvnosti do budoucích let. Zhodnocuje návštěvnost v České republice v různých čtvrtletích roku a určuje vlivy na návštěvnost českých památek.

1 Cestovní ruch v ČR

Cestovní ruch je všude okolo nás. Každý se s ním setkává několikrát do roka – při hledání vhodného místa pro zimní sporty, při výběru letní dovolené a prázdnin nebo k využití volných dnů na výlety s rodinou či kamarády.

Definice cestovního ruchu je velmi složitá s ohledem na jeho mnohooborovost a průřezovost. Má vztah k celé řadě vědních disciplín – ekonomie, geografie, ekologie, sociologie, psychologie, klimatologie, epidemiologie, demografie, ale také k oboru financí, práva a ekonomice dopravy, obchodu, kultury, stavebnictví a dalších. Není proto divu, že se definice liší a nemá jednotnou formu.

„Cestovní ruch je činnost osoby, cestující ve volném čase na přechodnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, a to za jiným účelem, než je vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném městě.“¹

„Cestovní ruch je mezinárodně definován jako činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou jsou z navštíveného místa odměňováni.“²

„Cestovní ruch je činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu ne delší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času, podnikání nebo jinými účely, nesouvisejícími s výkonem výdělečné činnosti v navštíveném místě.“³

"Cestovní ruch znamená dočasnou změnu místa pobytu, tj. cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, ne déle než 1 rok, zpravidla ve volném čase za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi".⁴

---

¹ DROBNÁ, D. – MORÁVKOVÁ, E. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. Praha: Fortuna, 2007, str.12, ISBN 80-7168-901-7 .

² Český statistický úřad [online]. Vystaveno 2008 [cit. 2010 – 07 – 29]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/22003A4870/\\$File/921108m.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/22003A4870/$File/921108m.pdf)>.

³ Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy [online]. Vystaveno 2010 [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z WWW: <<http://www.cyklostrategie.cz/temata/tema-2-1-definice/#kap2>>.

⁴ Cestovní ruch [online]. Vystaveno 2009 [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z WWW: <<http://cestovniruch.studentske.cz/2009/11/cestovni-ruch-definice.html>>.

„Cestovní ruch je komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek se prolínající společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovených hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisejících s narůstající mobilitou lidí, motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání, dále v oblasti sociální, kulturní a dalších oblastech. Jevovou náplní cestovního ruchu jsou především souhrnné aktivity jeho účastníků, procesy související s budováním a provozováním zařízení poskytujících těmto účastníkům služby, aktivity spojené s rozvojem a ochranou zdrojů pro jeho funkci, souhrn politických a veřejněsprávních aktivit (politika, propagace a regulace cestovního ruchu, mezinárodní spolupráce apod.) a současně i reakce místních komunit a ekosystémů na uvedené aktivity (zpětná vazba).“⁵

„Cestovní ruch je definován jako aktivity osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem trávení volného času, sjednávání kontraktů pro následné podnikání apod.“⁶

„Cestovní ruch je krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností.“⁷

Shrneme-li všechny vyjmenované definice, můžeme uvést základní rysy cestovního ruchu:

- Dočasná změna stálého místa bydliště
- Realizace ve volném čase
- Vyvolává vztahy mezi lidmi

K hlavním charakteristickým rysům soudobého cestovního ruchu patří zejména sedm základních specifických služeb cestovního ruchu. Jsou to:⁸

- Kratší expozitura služeb
- Výraznější vliv psychiky a emocí na nákup konkrétních služeb a jejich balíčků
- Poměrně značný důraz kladený na vnější stránky poskytování služeb

---

⁵ Kolektiv autorů. *Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu*. Praha: Mag Consulting, 2006, str. 3.

⁶ Kolektiv autorů. *Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu*. Praha: Mag Consulting, 2006, str. 3.

⁷ HORNER, S. – SWARBOOKE, J. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing, 2003, str. 53, ISBN 80-247-0202-9 .

⁸ MORRISON, A.M. *Marketing pohostinství a cestovního ruchu*. Praha: Victoria Publishing, 1995, str. 38-47, ISBN: 80-85605-90-2.

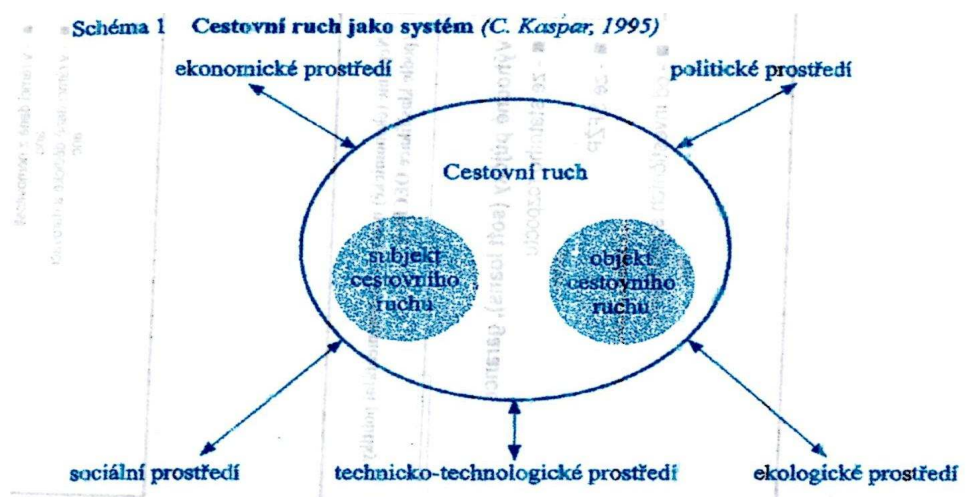
- Zvýšený význam úrovně poskytovaných služeb a image příslušného podnikatelského subjektu
- Složitější a proměnlivější distribuční cesty příznačné pro cestovní ruch jako celek
- Větší vzájemná závislost partnerů zajišťující služby
- Jistá hrozba spočívající v nebezpečí kopírování nabízených služeb konkurencí

Studiem zákonitostí, činitelů a faktického rozmístění cestovního ruchu (např. vyhodnocování činitelů cestovního ruchu, analýza cestovního ruchu, vliv cestovního ruchu na změny ve struktuře a rozmístění hospodářství v oblasti, vyhodnocování oblastí podle vhodnosti pro různé formy cestovního ruchu a pro makroekonomické účely apod.) se zabývá věda nazvaná geografie cestovního ruchu.⁹

1.1 Cestovní ruch jako systém

Cestovní ruch bývá často zkoumán jako věda o struktuře, vazbách a chování nějakého systému. Systémem se rozumí soubor prvků, které mají mezi sebou určité vztahy nebo je možné takové vztahy vytvořit. Cestovní ruch je tvořen dvěma hlavními složkami – subjektem a objektem cestovního ruchu. Další vztahy tvoří systém cestovního ruchu a jiné systémy, které tvoří jeho vnější prostředí (ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické).

Obrázek 1: Cestovní ruch jako systém

Zdroj: HESKOVÁ, M. Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. Praha: Fortuna, 2006, str. 13

⁹ RYGLOVÁ, K. *Cestovní ruch*. Ostrava: KEY Publishing, 2009, str. 9

Subjekt cestovního ruchu – účastník cestovního ruchu (turista, výletník, návštěvník), který uspokojuje své potřeby a je nositelem poptávky a spotřebitelem produktu cestovního ruchu.

Objekt cestovního ruchu – vše, co se může stát cílem subjektu cestovního ruchu. Objekt je nositelem nabídky cestovního ruchu. Je tvořen podniky, cílovým místem a institucemi cestovního ruchu.

Ekonomické prostředí – nezaměstnanost, inflace, ekonomický růst, stabilita měny, úrokové míry a jejich pozitivní i negativní vlivy.

Politické prostředí – mírové podmínky v jednotlivých státech a ve světě, odstraňování bariér v podobě cestovních formalit.

Sociální prostředí – ovlivněno sociální politikou státu, kdy stát přerozděluje prostředky ve prospěch občanů na základní životní potřeby. Stát určuje podmínky pro podpory v nezaměstnanosti, důchodové zabezpečení, přídavky na děti, nemocenské pojištění. Životní úroveň obyvatelstva – školství, zdravotnictví, pracovní podmínky.

Technicko-technologické prostředí – zahrnuje dopravní infrastrukturu a další technicko-technologickou vybavenost. Dopravní infrastruktura označuje existenci a vybavenost sítě dálničních tahů, hustotu letišť, existenci lodní přepravy, hustotu železnic. Vše je propojeno s negativním vlivem na životní prostředí.

Ekologické prostředí – ekonomický růst doprovází zhoršené životní prostředí. Cestovní ruch se rozvíjí tam, kde existuje vhodné přírodní a kulturně-historické zdroje. Proto narušení životního prostředí (flóra, fauna, ovzduší, voda) vede k omezení nebo likvidaci cestovního ruchu.

1.2 Druhy cestovního ruchu

Cestovní ruch můžeme rozdělit podle způsobu realizace z několika hledisek. Nejčastěji se uplatňují aspekty jako motivace účasti cestovního ruchu, místo realizace, způsob účasti a forma úhrady nákladů, organizace zabezpečení služeb, vztah k platební bilanci státu, věk účastníků, počet účastníků, délka účasti aj.

- a) Z hlediska území, na kterém probíhá
- Domácí cestovní ruch - realizuje se na území daného státu
  - Zahraniční cestovní ruch – probíhá za hranicemi daného státu
  - Výjezdový cestovní ruch – občané daného státu vyjíždějí do zahraničí
  - Příjezdový cestovní ruch - zahraniční občané přijíždějí do daného státu
- b) Podle místa realizace
- Vnitřní cestovní ruch – zahrnuje domácí CR a zároveň příjezdový CR
  - Národní cestovní ruch – zahrnuje domácí CR a zároveň výjezdový cestovní ruch
  - Mezinárodní cestovní ruch – veškerý CR, při němž dochází k překročení hranice státu

Obrázek 2: Typy cestovního ruchu podle místa realizace

Zdroj: Ryglová, K: Cestovní ruch. Ostrava: Edice Management, 2009, str. 14

- c) Podle délky pobytu
- Krátkodobý – rozumí se do tří přenocování
  - Dlouhodobý – jedná se o více než tři přenocování, ale méně než 6 měsíců v domácím cestovním ruchu nebo 1 rok v zahraničním cestovním ruchu
- d) Podle vlivu na platební bilanci státu
- Aktivní CR – příliv devizových prostředků v důsledku nákupu zboží a služeb zahraničních turistů v dané zemi
  - Pasivní CR – odliv devizových prostředků v důsledku nákupu zboží a služeb domácích turistů v zahraničí
- e) Podle způsobu zabezpečení cesty a pobytu
- Organizovaný CR – účastník využívá služeb cestovní kanceláře nebo jiného podnikatelského subjektu, který zabezpečuje program a realizaci zájezdu
  - Neorganizovaný CR – účastník si sám zabezpečuje program a realizaci zájezdu
- f) Podle příslušnosti účastníků ve skupině
- Individuální CR – účastník cestuje sám nebo v rámci své rodiny
  - Skupinový CR - jedná se o skupinu účastníků, kteří se navzájem znají (školy, zaměstnanci podniku, spolky, sdružení, atd.)
- g) Podle způsobu financování
- Komerční CR – účastník si veškeré výdaje hradí sám
  - Sociální CR – část výdajů hrazena účastníkem a druhá část je vázána na splnění určitých podmínek - doporučení lékaře, člen spolku, zaměstnanec firmy
- h) Podle dopadu na životní prostředí
- Měkký CR – téměř nenarušuje přirozené prostředí a využívá místní zdroje
  - Tvrdý CR – působí velké změny v původním životním prostředí, využívá všechny zdroje

1.3 Formy cestovního ruchu

Formy CR jsou zkoumány podle motivů účastníků. Tím jsou myšleny vnější i vnitřní podněty vedoucí k účasti. Rozděluje tedy:

- **Rekreační** - hlavním cílem je regenerace a reprodukce fyzických a duševních sil člověka, v České republice je specifickým podtypem chataření a chalupaření
- **Kulturně – poznávací** – poznávání historických památek, kulturních zařízení, kulturních akcí, a tím získávání nových znalostí a vědomostí
- **Sportovně – turistický** – součástí pobytu je sportovní vyžití s cílem udržet a zlepšit si tělesnou kondici. Můžeme členit na horskou, pěší, vodní a cykloturistiku. Do této kategorie lze zařadit i cestování za sportovními akcemi – olympijské hry, mistrovství světa, aj.
- **Zdravotně-orientovaný** – cestování za účelem zlepšení zdravotního stavu pomocí léčebných procedur
- **Lázeňský** – Návštěva lázní ze zdravotních důvodů, zaměřená na fyzickou ale i psychickou kondici, zároveň neopomíjíme poznávací a kulturní vyžití
- **Přírodní** – poznávání přírody, zejména výjimečných a atraktivních přírodních míst a krajiny (přírodní rezervace, národní parky, pralesy, pouště)
- **Venkovský** – vícedenní pobyt zaměřený na pěší turistiku, pozorování přírody, jízdu na kole, projížďky na koni
  - **Rurální turistika** (zelená turistika) – aktivity bezprostředně spjaté s přírodou a venkovským prostředím
  - **Ekoturistika** – putování přírodou a její pozorování
  - **Agroturistika** – forma rurální turistiky se zaměřením ekologického vztahu k životnímu prostředí k udržitelnému rozvoji
  - **Ekoagroturistika** – zájem o ekologické aspekty a životní prostředí
  - **Hipoturistika** – forma cestovního ruchu spojená s koňmi
- **Vzdělávací** – získávání znalostí a dovedností, nejčastěji se jedná o jazykové pobyty, sportovní soustředění
- **Kongresový** – sjezd odborníků určitého oboru z důvodu získání nových informací a výměny zkušeností na kongresech či přednáškách

- **Se společenskými motivy** – navázání kontaktů s lidmi, poznání jejich způsobu života. (Au-pair, různé společenské akce)
- **Zábavný a atrakční** – trávení času v zábavných parcích nebo různé formy výstav
- **Gurmánský** – vznikl za účelem poznání jídel a nápojů v cizích zemích a krajích
- **Náboženský** – věřící cestují na svatá místa (Mekka, Svatý kopeček)

1.4 Cestovní ruch v České republice

Česká republika má všem svým turistům co nabídnout. Každý si zde najde, co potřebuje a co má rád, až na jednu výjimku – moře. Přesto i moře se dá nahradit spoustou přírodních nebo uměle vytvořených vodních zdrojů. Česká země má nespočetně mnoho variant a možností na využití volného času, pokud jí turisté navštíví v kterémkoliv ročním období. Nabízí atraktivní přírodu a krajinu, ale i kulturně-historické pozoruhodnosti. Příloha č. 1 dokládá všeobecný přehled přírodních atraktivit a kulturních památek s tím, že budou v další části jednotlivě popsány.

1.4.1 Přírodní atraktivita

Přírodní atraktivita je daná geomorfologickými, klimatickými, hydrologickými a biografickými podmínkami.

Z geomorfologického hlediska jsou pro cestovní ruch zajímavé především členité formy povrchu, jako jsou skalní věže, skalní města, soutěsky, vodopády, skalní okna, ledovcové dolina a kotle, hluboce zaříznutá romantická údolí, krasové jeskyně, propasti a další cenné formy reliéfu. Pískovcová města patří k oblíbeným turistickým cílům. Největší souvislá plocha skalních měst se rozprostírá na území chráněné krajinné oblasti (CHKO) Broumovsko. Jde o dvě na sebe navazující města – Adršpašské skály a Teplické skály. Krasová území patří mezi nejatraktivnější oblasti cestovního ruchu a nejvýznamnější krasové jeskyně jsou jeskyně Moravského krasu.¹⁰

Z hydrologických jevů jsou významné vývěry a ponory rozličných druhů pramenů, vývěry minerálních vod, přirozené tvary vodních toků (hlavně meandry řek), jezera atd.

¹⁰ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 12.

Z biografických úkazů jsou pro cestovní ruch přitažlivé celistvé a rozlehlé lesní plochy, kosodřeviny, rostlinstvo horského rázu, mokřady, rašeliniště a výskyt vzácných druhů rostlin, chráněné dřeviny, lokality reliktních savců a vzácných ptáků.

Většina přírodních atraktivit spadá pod nějaký stupeň ochrany. V České republice je síť chráněných území tvořena dvěma typy území. Prvním jsou zvláště chráněná území, která se dle velikosti člení na velkoplošná a maloplošná. Mezi velkoplošná zvláště chráněná území patří národní parky a chráněné krajinné oblasti. Národní parky jsou nejpřísněji chráněná rozsáhlá území jedinečná v národním či mezinárodním měřítku. Poněkud méně přísný ochranný režim panuje v CHKO, které se pro potřeby ochrany přírody dělí do čtyř zón – národní přírodní rezervace, národní přírodní památka, přírodní rezervace a přírodní památka.

Druhým typem ochrany je tzv. obecná ochrana. Tu používají územní systémy ekologické stability. Z pohledu cestovního ruchu jsou nejvýznamnějším typem obecné územní ochrany přírodní parky.¹¹ Na území ČR jsou dosud vyhlášeny čtyři národní parky a 25 chráněných krajinných oblastí. Podrobný popis atraktivit uveden v příloze č. 2.

1.4.2 Rozhledny, ZOO, botanické zahrady

Rozhledny v Německu, Rakousku a ČR jsou tradiční záležitostí. První rozhledny vznikaly za vlády feudálů a sloužily jako skvosty zahradních parků. Později s rozvojem turistických spolků byly stavěny pro úspěch turistického spolku a za účelem zisku.

Botanických zahrad najdeme v ČR 9. Největší se nachází v Praze Tróji s rozlohou 70 ha, kde největším lákadlem je tropický skleník Fata morgana. Další botanické zahrady jsou např. v Plzni, Brně nebo Liberci, která je zároveň nejstarší botanickou zahradou založenou roku 1895.

Zoologických zahrad je celkem 14. Nejvíce navštěvovanou je ZOO v Praze – Tróji. Může se chlubit 2000 zvířaty a 350 druhy zvířat. Druhou nejnavštěvovanější je ZOO Dvůr Králové nad Labem, která je zajímavá díky letnímu safari. Další najdeme např. v Ostravě, Plzni nebo Liberci.

V příloze č. 3 jsou uvedeny všechny rozhledny, ZOO a botanické zahrady v ČR.

---

¹¹ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 12, 14.

1.4.3 Kulturně-historické dědictví

Historická jádra měst

Historická města, resp. historická jádra měst jsou příznačná koncentrací komplexů architektonických staveb různého slohu, které jsou jedinečné a specifické svým charakterem a neopakovatelností.¹²

Kulturně historické památky tvořící historická jádra jsou státem chráněny. Jejich seznam – Ústřední seznam kulturních památek ČR vede Národní památkový ústav (NPÚ). Podle tohoto seznamu se na českém území nachází 40 městských památkových rezervací a 253 městských zón.

Nejvíce městských památkových rezervací je v Jihočeském, Ústeckém a Královéhradeckém kraji. Naopak zajímavostí je, že v kraji Libereckém žádná památková rezervace není.

Národní kulturní památky

Česká republika, díky své rozmanité historii, má velké bohatství kulturně-historických památek. Ty se vyznačují jistou hodnotou, a to jak revoluční, historickou, uměleckou, architektonickou, vědeckou či technickou.¹³ Příloha č. 4 zobrazuje jednotlivé národní kulturní památky.

K této skutečnosti dosti značně přispívá i fakt, že některé kulturně-historické památky jsou zapsány do seznamu světového dědictví UNESCO. Jedná se konkrétně o 12 obcí, na jejichž území se nacházejí výjimečně kulturně - historické památky s vysokou kulturní, historickou a architektonickou hodnotou.¹⁴

V případě své jedinečnosti jsou památky prohlášeny v Ústředním seznamu kulturních památek za národní kulturní památku (NKP). V ČR je evidováno 206 movitých a nemovitých památek.

---

¹² Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 18.

¹³ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 22.

¹⁴ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 18.

Hlavní město Praha má největší počet NKP. Památky - Pražský hrad, Vyšehrad, Staroměstská radnice, židovský hřbitov a chrám svatého Mikuláše jsou bezesporu nejznámější.

O něco méně památek se nachází v Jihočeském, Středočeském a Jihomoravském kraji. Naopak nejméně jich má kraj Karlovarský.

Hrady, zámky

Díky dlouhodobým tradicím královských a šlechtických rodů se Česká republika řadí mezi země s velkým množstvím hradů, zámků, tvrzí a zřícenin. Tuto skupinu označuje Národní památkový ústav jako architektonické objekty. NPÚ registruje těchto objektů něco přes 2200, přičemž 88 z nich je rovněž zařazeno do národních kulturních památek.

Z pohledu cestovního ruchu jsou významné jen ty hrady, zámky, tvrze a zříceniny, které jsou zpřístupněny široké veřejnosti a zároveň naplňují poznávací funkci.

Příloha č. 5 by mohla být průvodcem pro návštěvníky hradů a zámků.

Významné církevní památky

Církevní památky dokládají naši náboženskou tradici. V Ústředním seznamu kulturních památek ČR je evidováno 5800 církevních objektů.

Doplňkem hlavních aktivit cestovního ruchu mohou být:

- Vojenské památky – pevnosti, bojiště, vojenské hřbitovy, opevnění, památníky
- Technické památky
- Kulturní zařízení – muzea, galerie, divadla, hvězdárny a planetária

Jak bylo výše řečeno, některé kulturně-historické památky jsou zaznamenány na seznamu UNESCO, což je organizace, spadající pod Organizaci spojených národů (OSN), zabývající se kulturou, vědou, výchovou a tzv. transversální problematikou. UNESCO navrhuje členským národům mezinárodní úmluvy, které mají zajistit lepší péči o kulturní dědictví. Česká republika má v současné době na seznamu světového dědictví zapsáno 12 hmotných a 1 nehmotnou památku. Přehled českých památek na Seznamu světového dědictví je zobrazeno v příloze č. 6.

Tabulka 1: Památky UNESCO

Památka	Rok prohlášení
Historické jádro Prahy	1992
Historické jádro Českého Krumlova	1992
Historické jádro Telče	1992
Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Žďár nad Sázavou	1994
Historické jádro Kutné Hory s chrámem sv. Barbory s katedrálou Panny Marie v Sedlci	1995
Kulturní krajina Lednice – Valtice	1996
Zahrady a zámek v Kroměříži	1998
Vesnická rezervace Holašovice	1998
Zámek v Litomyšli	1999
Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci	2000
Vila Tugendhat v Brně	2001
Třebíč – židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa	2003
Verbuňk – slovácký lidový tanec	2005

Zdroj: České dědictví UNESCO [online]. [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z: <<http://www.unesco-czech.cz/>>.

1.5 Zajištění cestovního ruchu v ČR

Cestovní ruch se v poslední době stává stále významnějším a nepostradatelnějším jevem české ekonomiky, je mnohostranným odvětvím národního hospodářství, které přináší naší společnosti v mnoha směrech značnou přidanou hodnotu. Na jeho udržitelný rozvoj má přitom vliv celá řada dílčích aspektů, které musí být vhodně doplňovány tak, aby mezi nimi byla vytvořena vzájemná synergie. Jen tak může být toto odvětví dále efektivně rozvíjeno a být schopné přinášet žádoucí efekty. Pro dosažení tohoto cíle je nezbytné cestovní ruch

účinně a na všech úrovních koordinovat, řídit a vytvářet pro něj potřebné podmínky a současně vhodnými nástroji podněcovat jeho udržitelný rozvoj.¹⁵

Tuto odpovědnost má v ČR na úrovni státní správy na základě kompetenčního zákona zejména Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR), který má za úkol alokovat peněžní prostředky na zajištění rozvoje odvětví, vytvářet konkurenční prostředí, zaměstnanost a hospodářství cestovního ruchu. Pod MMR spadá Odbor cestovního ruchu a Oddělení práva a státního dohledu.

Oddělení práva a státního dohledu se zabývá legislativou a vytvářením legislativního rámce.

Odbor cestovního ruchu má na starosti aktivity spojené s tvorbou a implementací státní politiky, realizace opatření pro dílčí strategie, zabezpečení finanční podpory ze strukturálních fondů Evropské unie a je významným koordinačním a metodickým orgánem pro subjekty cestovního ruchu. Odbor cestovního ruchu si zřídil v roce 1993 příspěvkovou organizaci Českou centrálu cestovního ruchu – CzechTourism, která je úspěšná a uznávaná.

---

¹⁵ Kol. autorů. *Cestovní ruch v České republice 2006/1.pololetí 2007*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, str. 2.

2 Význam cestovního ruchu pro Českou republiku

Na cestovní ruch lze nahlížet z různých pohledů, a podle toho rozdělujeme i jeho význam.

- Společensko-politický
- Turistický (osobní)
- Ekonomický

2.1 Společensko-politický význam

Založen na vylepšování vztahů mezi národy a poznání cizích kultur. Je ovlivněn politickou situací státu a administrativními faktory (cla, předpisy).

Cestovní ruch by se nemohl rozvíjet, pokud by nebyly zajištěny mírové podmínky života. Ve válčících oblastech neexistují normální podmínky života a jediným cílem je ochrana a zachování života a národního hospodářství. Proto je důležité, aby docházelo k mírové spolupráci mezi jednotlivými státy.

Příkladem mohou být mezinárodní smlouvy, kde je rozvoj zahraničního cestovního ruchu zabezpečován mezivládními dohodami o zrušení vzájemné vízové povinnosti, mezivládními dohodami o spolupráci v cestovním ruchu, resortními smlouvami a protokoly, v podnikové sféře hospodářskými pak smlouvami cestovních kanceláří.

Mezinárodní dohody o zrušení vzájemné vízové povinnosti má na starosti Ministerstvo zahraničních věcí ČR (MZV). Dohody představují zjednodušení cestovního styku, kdy občané jedné smluvní strany mohou vstupovat k přechodnému pobytu na území druhé smluvní strany bez víza druhého státu. Délka bezvízového pobytu je závislá na politických vůlích států. Například v Albánii jsou třicetidenní, u většiny zemí tříměsíční a v Kolumbii i šestiměsíční. Dohody nadále upravují podmínky vstupu a pobytu občanů, vymezují druhy cestovních dokladů, postup při ztrátě cestovních dokladů a stanovují některá další opatření.

Mezinárodní dohody o vzájemné spolupráci v oblasti cestovního ruchu vycházejí ze skutečnosti, že zahraniční cestovní ruch, který v národním hospodářství jednotlivých zemí

zaujímá stále výraznější postavení, má i stále větší politický, kulturní a společenský význam. Jedná se většinou o dvoustranné mezinárodní dohody o podpoře dalšího rozšiřování cestovního ruchu.¹⁶

Ostatní mezivládní dohody řeší jednotlivé úseky rozvoje cestovního ruchu – dopravu, finance, platební styk, lékařskou péči, pojištění apod.

Administrativní faktory se týkají především zahraničního cestovního ruchu a jsou spojovány s výjezdními a vstupními formalitami, tj. pasovými, vízovými, celními a směnářenskými předpisy. K jejich zjednodušení směřuje úsilí mezinárodních organizací, ale i vlád zemí, které jsou zainteresovány na zahraničním cestovním ruchu. Největší zjednodušení administrativních podmínek rozvoje cestovního ruchu přinesla Evropská unie.

K administrativním faktorům patří dále i formy zprostředkovacích a obchodních služeb cestovních kanceláří, praxe prodeje jízdenek, poskytování různých slev k cenám v cestovním ruchu, opatření na podporu či omezení různých forem cestovního ruchu.¹⁷

2.2 Turistický význam

Turistický význam spočívá nejen v odpočívání ale i v poznání krajiny, tradic a kultury. Jde o osobní záměr zlepšit znalosti a vědomosti každého člověka.

Turistický význam se dá měřit z hlediska jeho ubytovací kapacity. Ubytovací infrastruktura a návštěvnost je dána atraktivitou území. Hodnotícím kritériem je počet lůžek v ubytovacích zařízeních, počet přenocování hostů, z toho počet cizinců.

Význam roste nebo klesá v závislosti na jeho postavení v dané oblasti. Může být považován za profilující nebo jen doplňkový obor, což záleží na nabídce služeb a zároveň jestli má pouze tuzemský nebo mezinárodní význam, resp. zájem.

---

¹⁶ PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 2007, str. 100.

¹⁷ PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 2007, str. 8.

Pozitivní přínosy cestovního ruchu na rozvoj regionu

- Pozitivní vliv v oblasti životního prostředí. Např. vybrané vstupné do přírodních oblastí, lázeňské poplatky, poplatky za ubytování, poplatky za rybářství se využijí zpětně na ochranu přírodních zdrojů
- Pozitivní aspekty v sociální oblasti se projevují komunikací mezi místními obyvateli a návštěvníky a tím odbourávání různých bariér a předsudků, budování pocitu hrdosti místních obyvatel na svou historii

Negativní přínosy cestovního ruchu na rozvoj regionu

- Negativní vliv na životní prostředí při neúměrném zvýšení návštěvnosti dané lokality, včetně znehodnocení přírodních atraktivit
- V sociální oblasti se může stát rizikem chování místních obyvatel

Význam cestovního ruchu nespočívá jen v pozitivních dopadech na hospodářství dané země, ale má i další přínosy v podobě zachování původních tradic a kultur či ochrany životního prostředí. Z toho všeho vyplývá i význam cestovního ruchu pro rozvoj regionů. Tento regionální rozměr cestovního ruchu je současně i stabilizačním faktorem nejen ve vztahu k místnímu obyvatelstvu, ale i ve vztahu k sociálně kulturnímu zázemí, které cestovní ruch zprostředkovává pro další zájemce, a tak zároveň posiluje místní identitu z hlediska hrdosti na místní tradice a kulturní specifika.¹⁸

Turistický význam z hlediska jeho ubytovací infrastruktury a návštěvnosti společně s celkovým hodnocením turistické atraktivity je uvedeno v příloze č. 7.

---

¹⁸ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 38.

2.3 Ekonomický význam

Cestovní ruch se pokládá za významné odvětví, které přináší pracovní příležitosti a ovlivňuje podstatným způsobem další oblasti:

- Tvoří hrubý domácí produkt
- Pozitivně ovlivňuje platební bilanci
- Vytváří příjmy státního rozpočtu
- Má vliv na příjmy místních rozpočtů
- Podporuje investiční aktivity

Cestovní ruch představuje významné národohospodářské odvětví, které má průřezový charakter a na jehož realizaci se podílí celá řada dalších odvětví – doprava, stavebnictví, kultura apod. Je to odvětví sektoru služeb, které v ekonomikách vyspělých států představuje nadpoloviční až dvoutřetinový podíl. I v rámci služeb, které jako celek vykazují vysokou dynamiku, patří cestovní ruch k těm rychle rostoucím.¹⁹

2.3.1 Rozvoj ekonomického významu České země

Rozvoj cestovního ruchu je závislý na řadě faktorů – růst počtu obyvatelstva naší planety, zlepšování zdravotního stavu lidí, zvyšování vzdělanosti, a tím překonávání jazykových bariér, touha poznání nových míst a kultur, prožití nových zážitků.

V dřívějších dobách docházelo k cestování nejčastěji z důvodu obchodních, vojenských, poznávacích i prestižních. V současnosti je orientován do oblasti volnočasových aktivit, poznávání a rekreace. Vývoj bývá obvykle rozdělován do 4 etap:²⁰

- 1) Prvopočátky: 480 př. n. l. – 17. století
- 2) Začátky moderního cestovního ruchu: 18. století – 19. století
- 3) Novodobý: meziválečné období a období 1949 – 1989
- 4) Současné období: po roce 1990

---

¹⁹ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 38.

²⁰ RYGLOVÁ, K. *Cestovní ruch*. Ostrava: Key Publishing, 2009, str. 17.

Obrázek 3: Vývoj cestovního ruchu

Epocha	Období	Převládající druh dopravy	Hlavní motivace cestování	Účastníci
Předfáze	Do roku 1850	Silniční (nemotorová), pěší, lodní (nemotorová)	Poutní cesty, objevitelské cesty, poznávání	Šlechta, církev, obchodníci
Počáteční fáze	1850–1914	Železniční (parní), pěší, silniční (nemotorová), lodní (parní)	Lázeňství, poznávání, obchod, turistika (hory)	Buržoazie, církev, nejbohatší zaměstnanci
Rozvojová fáze	1914–1945	Železniční (parní), silniční (motorová), letecká (vrtulová)	Rekreace (moře, venkov), obchod, poznávání	Buržoazie, pracující s vyšší životní úrovní
Vrcholová fáze	Po roce 1945	Silniční (dálnice), letecká (trysková, charterová, low costová)	Rekreace, poznávání, péče o zdraví, poznávání, dobrodružství, obchod	Všechny vrstvy obyvatelstva

Zdroj: Ryglová, K: Cestovní ruch. Ostrava: Key Publishing, 2009, str. 25

Vývoj novodobého cestovního ruchu do roku 1993

Po skončení první světové války se začíná cestovní ruch pomalu rozvíjet. Jednalo se o domácí cestovní ruch, který se uskutečňoval především ve formě trampingu. Ve 20. a 30. letech došlo k rozšíření zájmu majetnějších vrstev domácích i zahraničních turistů o horské oblasti, Prahu a lázeňská města. V období hospodářské krize došlo k oslabení cestovního ruchu.

Po 2. světové válce se cestovní ruch dostal opět do ústraní z důvodu rekonstrukce ekonomiky a průmyslové industrializace. Velký podíl má v tomto období domácí cestovní ruch, což bylo způsobeno politickým systémem, který znesnadňoval vycestování do zahraničí.

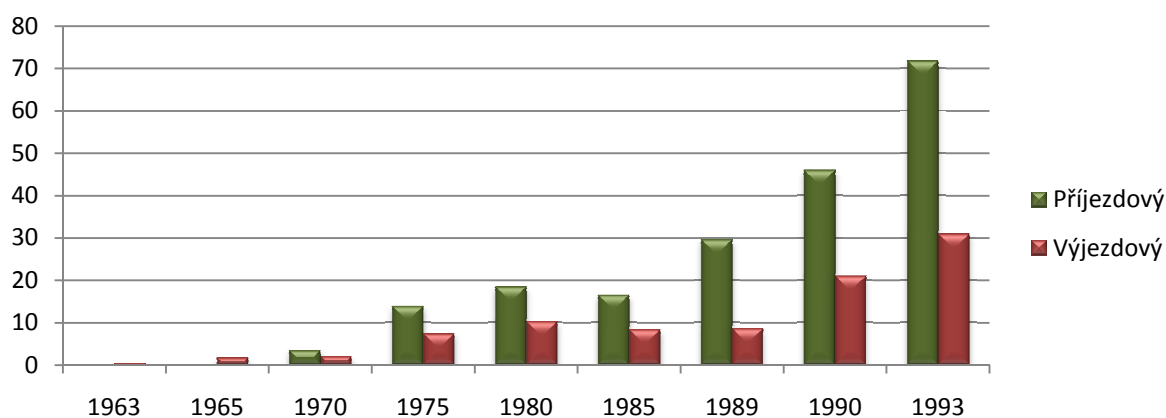
V tomto období vznikla nová forma cestovního ruchu. Jednalo se o tzv. hromadné zájezdy pořádané závodními podniky nebo odborovou organizací ROH (Revoluční odborové hnutí).

Cestovní ruch v české republice expandoval po roce 1989, což bylo způsobeno změnou politického a ekonomického systému země. Byly otevřeny hranice států, uvolnil se devizový trh a mezi další faktor můžeme zařadit i privatizaci podniků a tím vytvoření konkurenčního prostředí pro nově vznikající podnikatelské subjekty obchodující v tomto oboru.

Do roku 1989 bylo v České republice pouze 10 cestovních kanceláří. O rok později na základě privatizačního procesu a transformace ekonomiky bylo na území České republiky okolo 4000 cestovních kanceláří, avšak do roku 1996 neexistovala žádná centrální evidence cestovních kanceláří, tudíž přesný počet k tomuto roku není znám.

Cestovní ruch od roku 1989 řídilo Ministerstvu obchodu a cestovního ruchu ČR, ve spolupráci s Ministerstvem zahraničního obchodu, zahraničních věcí a Ministerstvem vnitra. K 31. 12. 1991 bylo Ministerstvo obchodu zrušeno a cestovní ruch spadl do kompetencí Ministerstva hospodářství, které bylo znovu nahrazeno v roce 1996 Ministerstvem pro místní rozvoj, který cestovní ruch spravuje i v současné době.

Graf 1: Porovnání příjezdového a výjezdového cestovního ruchu v mil. obyvatel

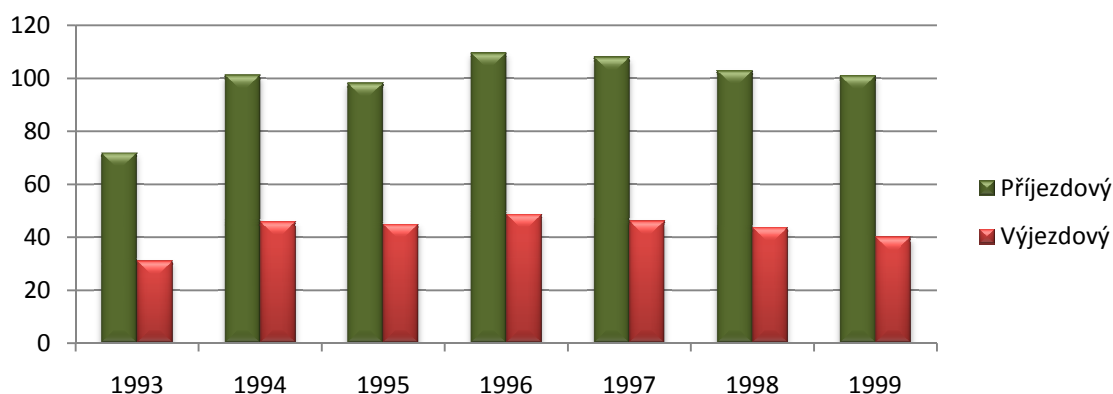
Zdroj: Petrů, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 2007

Jak vyplývá z grafu č. 1, výjezdový cestovní ruch vzrostl o 30,5 milionu turistů během 30 let. Zatímco příjezdový cestovní ruch po rozšíření a zkvalitnění materiálně-technické základny, a tím i zvýšení návštěvnosti ze zahraničí po roce 1963, vzrostl o 71,7 milionu turistů. K drobným výkyvům v 90. letech přispěla celá řada vlivů – palivo-energetická krize, legislativní regulační opatření v Polsku a Maďarsku, omezování hromadných jednodenních zájezdů nákupního charakteru.

Vývoj cestovního ruchu od roku 1993 do roku 1998

Po vzniku samostatného státu České republiky cestovní ruch pokračuje v rostoucím tempu. Což znázorňují i jednotlivé statistiky.

Graf 2: Porovnání příjezdového a výjezdového cestovního ruchu 1993-1999 v mil. obyvatel

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, vlastní zpracování

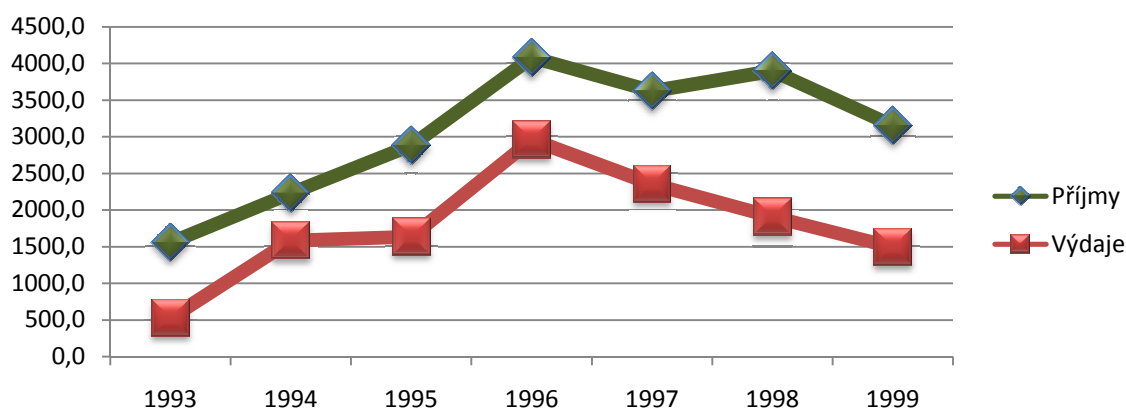
Obě strany cestovního ruchu – příjezdový a výjezdový vykazují růst. Nárůst příjezdového cestovního ruchu je způsoben zejména turisty z Německa, Rakouska a Nizozemí. V roce 1994 se Česká republika dostala na první místo v Evropě v nárůstu počtu turistů alespoň s jedním přenocováním.²¹ Úbytek v roce 1995 vyjadřuje pokles návštěvníků, protože turisté navštěvují Českou republiku na delší dobu než jeden den, což se odrazí v devizových příjmech v roce 1995. Nejnavštěvovanějšími místy byly Praha, jižní, západní a východní Čechy, jižní Morava a Krkonoše.

Z grafu č. 2 vyplývá, že vývojové křivky jsou přibližně srovnatelné a že počet našich občanů vyjíždějících do zahraničí je zhruba o jednu polovinu nižší než počet návštěvníků přijíždějících do ČR. Tato skutečnost ovlivňuje i celkové devizové saldo.²²

²¹ ŠÍP, J. *Rozvoj cestovního ruchu v ČR po roce 1989*. Časopis COT Business [online]. 1999, 99-03, [cit. 2011-01-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_03/3_statistika2.htm>.

²² ŠÍP, J. *Rozvoj cestovního ruchu v ČR po roce 1989*. Časopis COT Business [online]. 1999, 99-03, [cit. 2011-01-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_03/3_statistika2.htm>.

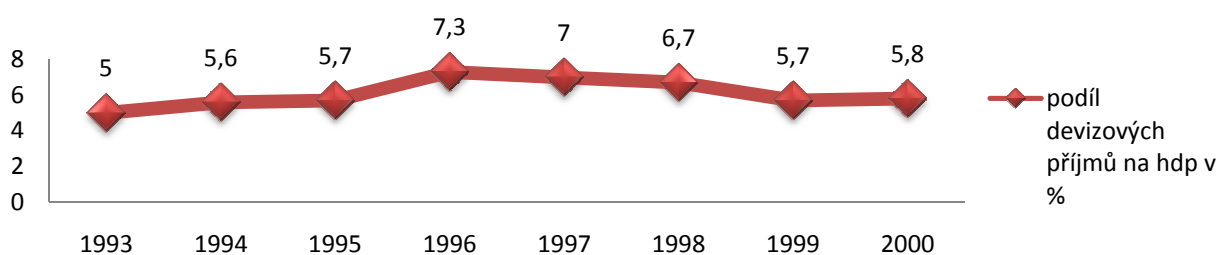
Graf 3: Devizové příjmy a výdaje 1993 - 1999

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, vlastní zpracování

Příjmy z cestovního ruchu se sledují na základě metodiky bilance devizových příjmů a výdajů vykazovaných Českou národní bankou. Jedná se o příjmy získané ze směnárny a cestovních kanceláří. Vývojové křivky opět vykazují rostoucí tendenci příjmů z cestovního ruchu. Po neúspěšnějším roce 1996 je patrný pokles devizových příjmů, který lze přisuzovat poklesu vícedenních pobytů zahraničních návštěvníků v souvislosti s povodněmi na Moravě. Tato skutečnost názorně dokazuje reaktivitu cestovního ruchu na přírodní anomálie, změny politického a ekonomického klimatu, které staví cestovní ruch do pozice relativně labilního odvětví.²³

Graf 4: Podíl devizových příjmů na HDP v %

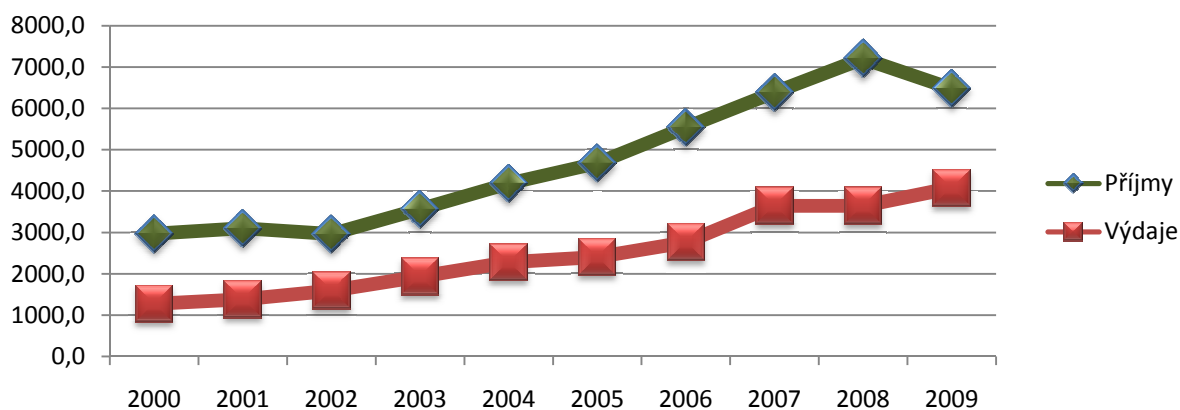
Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, vlastní zpracování

²³ ŠÍP, J. *Rozvoj cestovního ruchu v ČR po roce 1989*. Časopis COT Business [online]. 1999, 99-03, [cit. 2011-01-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_03/3_statistika2.htm>.

Vývoj cestovního ruchu od roku 2000

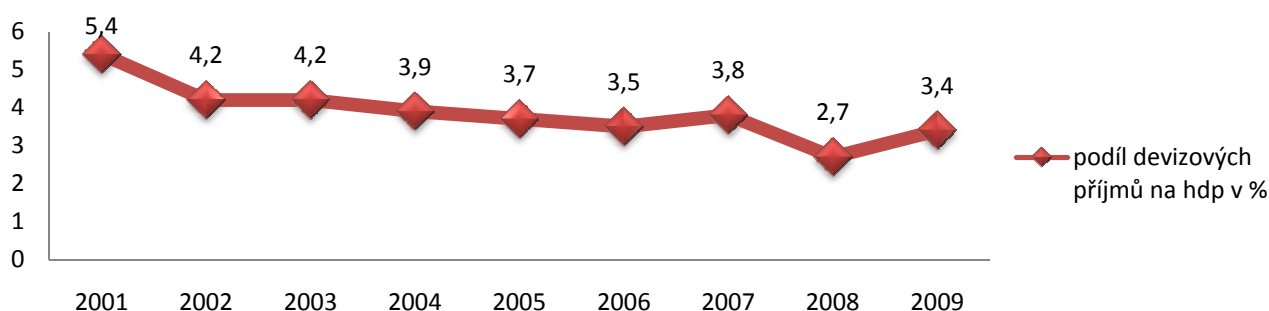
Po roce 2000 má cestovní ruch v České republice klesající tendenci. Vinu na tom nesly letní povodně z roku 2000 a také doznívání teroristických útoků v New Yorku, které zbrzdily cestování po celém světě. V roce 2002 byl cestovní ruch oslaben z důvodu války v Íráku, protože lidé se báli o svou bezpečnost, později z obavy onemocnění respiračního syndromu (SARS). Rok 2003 opět nastartoval vývoj cestovního ruchu zkvalitňováním služeb a tím větší atraktivností pro turisty. Což trvalo do roku 2008, kdy svět postihla finanční krize, proto i toto odvětví zaznamenalo pokles.

Graf 5: Devizové příjmy a výdaje 2000 - 2009

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf 6: Podíl devizových příjmů na HDP v %

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, vlastní zpracování

2.3.2 Cestovní ruch a vstup do EU

V roce 2004 přistoupila Česká republika do Evropské Unie (EU), přičemž se předpokládalo, že dojde ke zjednodušení a rozšíření cestovního ruchu. Na základě spolupráce České republiky s Evropskou unií vzniklo několik dokumentů, které měly řešit problematiku cestovního ruchu. Nejdůležitějšími z nich jsou koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na rok 2000-2006, Národní rozvojový plán, Strategie regionálního rozvoje, aj., kde cílem těchto dokumentů je rozvoj cestovního ruchu (tj. zvýšení konkurenceschopnosti a ekonomické aktivity).

V současné době se Česká republika řídí koncepcí státní politiky cestovního ruchu v České republice na rok 2007-2013, která představuje střednědobý strategický dokument, který vychází především z rozvojových možností cestovního ruchu v České republice a účinnými nástroji podněcuje jeho další rozvoj. Základním atributem koncepce je rozvoj odvětví cestovního ruchu, který vychází z mobilizace zejména privátních zdrojů zaměřených na cestovní ruch a dále také rozvoj systémového a koncepčního přístupu veřejné správy na všech úrovních jako zdroje konkurenceschopnosti, zaměstnanosti a hospodářského růstu zejména v územích s vhodným potenciálem pro efektivní rozvoj tohoto odvětví.²⁴

Cílem zpracování koncepce je harmonizace koncepční činnosti v oblasti cestovního ruchu s programovacím obdobím Evropské unie a vytvoření strategického materiálu, který bude účinným nástrojem podpory udržitelného rozvoje cestovního ruchu v ČR v příštím období a bude dostatečně reflektovat význam cestovního ruchu pro národní hospodářství České republiky.²⁵

Hlavní strategické cíle jsou založeny na prioritách:

Priorita 1: Konkurenceschopnost národních a regionálních produktů cestovního ruchu

Založena na tvorbě konkurenceschopných produktů na národní a regionální úrovni, přičemž jejich základem musí být jedinečnost, atraktivita a rozmanitost.

---

²⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013* [online]. Vystaveno 2007 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na->>.

²⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013* [online]. Vystaveno 2007 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na->>.

Priorita 2: Rozšiřování a zkvalitnění infrastruktury a služeb cestovního ruchu

Realizace kvalitní infrastruktury cestovního ruchu, rekonstrukce kulturně-historických památek a zachování přírodních lokalit. Snaha vyrovnat dlouhodobou rozdílnou kvalitu a úroveň poskytovaných služeb.

Priorita 3: Marketing cestovního ruchu a rozvoj lidských zdrojů

Z hlediska úspěšnosti prodeje kvalitních produktů na trhu cestovního ruchu má rozhodující roli propagace. Proto je důležité, aby všechny subjekty působících v oblasti cestovního ruchu mohli disponovat dostatkem kvalitních informací a relevantními statistickými daty.

Priorita 4: Vytváření organizační struktury cestovního ruchu

V tomto případě, je nutná spolupráce celé řady subjektů na mnoha úrovních drobných podnikatelů, místní a krajské samosprávy, státní správy, neziskových organizací, a tím vytvoření kvalitní organizační struktury.

V novém programovacím období 2007-2013 došlo k zásadní změně v rozdělení kompetencí souvisejících s financováním cestovního ruchu ze strukturálních fondů Evropské unie. Do té doby byla většina prostředků soustředěna pouze ve Společném regionálním operačním programu, ze kterého byl cestovní ruch podporován jak na národní tak regionální úrovni. Národní strategický referenční rámec však stanovil nová pravidla a oblast cestovního ruchu je nyní podporována z více zdrojů.²⁶

Cestovní ruch může být podporován z Integrovaného operačního programu, regionálních operačních programů, tematických operačních programů, programů přeshraniční spolupráce nebo Programu rozvoje venkova.

---

²⁶ Kolektiv autorů. *Cestovní ruch v České republice 2007*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008, str. 9.

Finanční prostředky alokované ve zmíněných operačních programech představují významnou příležitost pro rozvoj cestovního ruchu v České republice a jsou zřejmě poslední takto masivní finanční podporou určenou na podporu tohoto odvětví.²⁷

System programového financování v oblasti cestovního ruchu je v novém období nastaven tak, aby odpovídajícím způsobem reflektoval potřeby cestovního ruchu v České republice. Se vznikem Regionálních operačních programů, dostaly jednotlivé regiony do své kompetence výrazný nástroj k tomu, jak se znalostí místních podmínek účinně podporovat rozvoj cestovního ruchu. Jednotlivé operační programy jsou mezi sebou značně provázány a realizace mnohých důležitých intervencí je na sobě přímo závislá. Jsou tedy vytvořeny velmi dobré podmínky pro to, aby při úspěšné realizaci navržených záměrů byly vytvořeny silné synergické efekty, které povedou k dalšímu rozvoji cestovního ruchu v České republice.²⁸

---

²⁷ Kolektiv autorů. *Cestovní ruch v České republice 2007*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008, str. 10.

²⁸ Kolektiv autorů. *Cestovní ruch v České republice 2007*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008, str. 10.

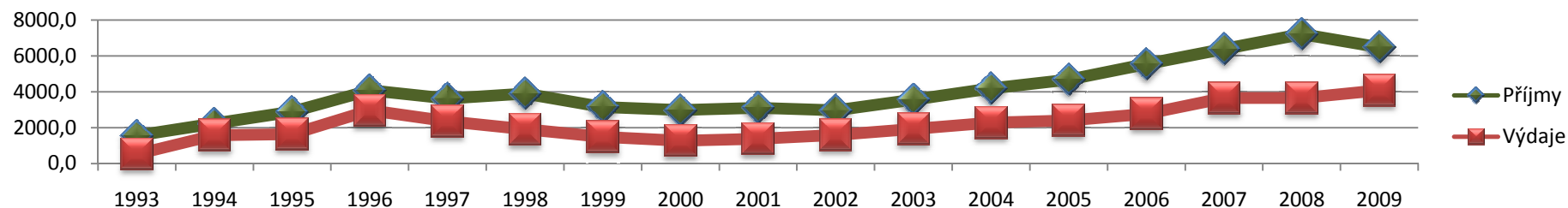
Souhrnné srovnání vývoje pomocí řetězových a bazických indexů

Tabulka 2: Vývoj devizových příjmů a výdajů z CR

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Příjmy	1558,5	2229,7	2880,0	4078,8	3619,4	3893,9	3150,6	2971,9	3102,9	2963,1	3565,9	4188,4	4677,2	5540,9	6382,9	7207,3	6478,4
Výdaje	527,1	1584,6	1635,4	2959,9	2354,9	1907,5	1492,6	1275,5	1386,1	1596,7	1934,3	2280,9	2405,6	2765,5	3645,4	3645,4	4078,1
Saldo	1031,4	645,1	1244,6	1118,9	1264,5	1986,4	1658,0	1696,4	1716,8	1366,4	1631,6	1907,5	2271,6	2775,4	2737,5	3561,9	2400,3

Zdroj: czech tourism

Graf 7: Vývoj devizových příjmů a výdajů

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3: Vývoj devizových příjmů pomocí bazických a řetězových indexů

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Příjmy	1558,5	2229,7	2880,0	4078,8	3619,4	3893,9	3150,6	2971,9	3102,9	2963,1	3565,9	4188,4	4677,2	5540,9	6382,9	7207,3	6478,4
Bazické	100,0%	143,1%	184,8%	261,7%	232,2%	249,8%	202,2%	190,7%	199,1%	190,1%	228,8%	268,7%	300,1%	355,5%	409,6%	462,5%	415,7%
Řetězové	100,0%	143,1%	129,2%	141,6%	88,7%	107,6%	80,9%	94,3%	104,4%	95,5%	120,3%	117,5%	111,7%	118,5%	115,2%	112,9%	89,9%

Zdroj: vlastní zpracování

Pro zobrazení vývoje devizových příjmů z cestovního ruchu byly využity individuální jednoduché indexy – řetězové a bazické.

Bazické indexy slouží k porovnání období, kdy porovnávané jedno tzv. základní období, tj. období které je neměnné a k němu přirovnáváme všechna ostatní období.

$$\frac{q_2}{q_1}, \frac{q_3}{q_1}, \frac{q_4}{q_1}, \dots, \frac{q_{17}}{q_1}$$

Bazické indexy na základě výše uvedených dat vykazují, o kolik procent se zvýšily příjmy z roku 1993 po rok 2009. Můžeme vidět, že nárůst příjmů je 415,7 %, což bylo způsobeno největším rozmachem cestovního ruchu u nás – otevření hranic, odstranění překážek, později vstup do Evropské unie a rozvoj strategických plánů na různá období.

Řetězové indexy vznikají srovnáním dvou po sobě následujících členů řady.

$$\frac{q_2}{q_1}, \frac{q_3}{q_2}, \frac{q_4}{q_3}, \dots, \frac{q_{17}}{q_{16}}$$

Jak můžeme vidět, největší nárůst příjmů připadá na rok 1994 a 1995, což opět souvisí s rozvojem a poté větší nárůst zaznamenáváme od roku 2003, z důvodu náročnosti a požadavků turistů jsou zkvalitňovány a vylepšovány služby cestovního ruchu. Naopak výrazný pokles vidíme v roce 2009, kdy je celý svět ovlivněn krizí, proto i toto odvětví má upadající charakter.

3 Cestovní ruch v krajích

3.1 Krajský cestovní ruch

Obrázek 4: Kraje České republiky

Zdroj: www.google.cz

Česká republika o rozloze 79000 km² a 10,3 miliony obyvatel tvoří hranice se Slovenskou republikou, Polskem, Německem a Rakouskem. Hranice ČR většinou sledují hřebeny horstev a vrchovin. Zčásti probíhají otevřenou krajinou (především na moravskoslezském pomezí vůči Polsku a jihomoravském pomezí vůči Rakousku).

Povrch ČR je výsledkem složitého geologického vývoje, do kterého vstoupil ve čtvrtohorách jako nový činitel člověk. Území vyplňují dvě horské soustavy – Český masiv (Šumava, Český les, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Králický sněžník, Jeseníky) a Karpaty (Beskydy). Hranice mezi nimi probíhá zhruba po linii Znojmo - Přerov – Bohunín.²⁹

ČR se od roku 2001 člení na 14 vyšších samosprávných územních celků – Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Zlínský kraj, Moravskoslezský kraj.

²⁹ HRALA, V. *Geografie cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze – Fakulta mezinárodních vztahů, 2005, str. 83.

Tabulka 4: Kraje České republiky

Kraj	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet okresů	Počet obcí
Praha	496	1 186 855	1	1
Středočeský	11 014	1 111 354	12	1146
Jihočeský	10 056	626 112	7	623
Plzeňský	7 561	551 870	7	501
Karlovarský	3 314	304 823	3	132
Ústecký	5 335	827 151	7	354
Liberecký	3 163	429 012	4	215
Královéhradecký	4 758	551 651	5	448
Pardubický	4 518	508 744	4	451
Vysočina	6 925	521 472	5	704
Jihomoravský	7 062	1 137 289	7	672
Olomoucký	5 139	642 016	5	399
Zlínský	3 964	598 339	4	305
Moravskoslezský	5 554	1 281 410	6	299

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.1.1 Praha

Kraj Praha, neboli hlavní město České republiky, je považována za nejvýznamnější památkovou rezervaci. Je sídlem většiny státních institucí - prezident, vláda, ústřední orgány, Vrchní soud, a množství dalších organizací a firem. Rozděluje se na 57 samosprávných městských částí, které jsou spravovány voleným zastupitelstvem, radou a starostou.

Díky bohaté historii má Praha co nabídnout. Podle seznamu státní památkové péče zahrnuje 2021 památkových objektů. V roce 1971 vznikla na území Pražská památková rezervace, což je území s velkou koncentrací památek. Jeho část, historické jádro města, je od roku 1992 zapsáno na seznamu světového dědictví UNESCO. Tvoří ho Hradčany s Pražským hradem, Malá Strana, Staré Město včetně Karlova mostu a Josefova, Nové Město a Vyšehrad.

Sídlo prezidenta – Pražský hrad je nejcennější národní kulturní památkou nejen Prahy, ale i celé České republiky. Byl založen v 9. století jako sídlo českých knížat a králů. Tento skvost českého národa zaznamenal stopy všech architektonických slohů. Odrazem románského stylu je basilika sv. Jiří a Starý královský palác. Gotiku zastupuje základní

kámen katedrály sv. Víta a Svatováclavské kaple. V rozlehlé zámecké zahradě se dochoval renesanční letohrádek královny Anny. Do Baroka patří Jízdárna Pražského hradu a novodobou architekturu byste našli v podobě Svatovítské katedrály.

Karlův most nese jméno svého zakladatele Karla IV. Byl postaven ve 14. století a až do 19. století. Sloužil jako jediná spojnice přes řeku Vltavu. Od 18. století je most lemován sochami a sousošími, především z dílny sochařů Matyáše Bernarda Brauna a Ferdinanda Maxmiliána Brokoffa.

Staroměstské náměstí ze 12. století se pyšní Staroměstskou radnicí, gotickým chrámem Panny Marie před Týnem, barokním kostelem sv. Mikuláše, rokokovým palácem Kinských, gotickým domem U Kamenného zvonu a pomníkem Jana Husa. Známy orloj s postavami apoštolů byl vytvořen na začátku 15. století.

Další památky městské památkové rezervace jsou Židovské město, novorenesanční Národní divadlo, palácový komplex Valdštejnský palác, Obecní dům, dům umělců Rudolfinum, aj.

Mimo památky pražské památkové rezervace jsou k dispozici Letohrádek Hvězda, Břevnovský klášter a Trojský zámek.

Ačkoliv se to nezdá i Praha má zelená místa. Páteří pražské krajiny je řeka Vltava a okolní kotlina, která městu dává mírně pahorkovitý ráz s množstvím lesů a přírodních parků. Největším z nich je Šárka, která s více než 1000 ha představuje soustředěný výběr specifické vegetace, vedlejší Drahaň-Troja se pak stala útočištěm pro pražskou zoologickou a botanickou zahradu. Na levém břehu řeky leží i parky Košíře-Motol, Radotínsko-chuchelský háj a hlavně Prokopské a Dalejské údolí, které je vyhlášeno svými geologickými lokalitami. K výletům, sportu nebo odpočinku skvěle slouží i východní část Prahy, např. Klánovický les, Modřanská rokle, Hostivař, Botič či Průhonický park.³⁰

Praha je nejnavštěvovanější místo v České republice. Město zaplavené turisty obdivující památky i neopakovatelnou atmosféru.

---

³⁰ Praha. *Portál hlavního města Prahy [online]*. Vystaveno 2009. [cit. 01-09-2010]. Dostupné z WWW:<http://www.praha.eu/jnp/cz/home/navstivte_prahu/vylety/index.html>.

3.1.2 Středočeský kraj

Rozlohou i počtem obyvatel největší kraj prstencovitého tvaru kolem hlavního města Praha je významný řadou průmyslových oblastí, bohatou kulturou a historií, ale i přírodními krásami. Od ostatních krajů ČR se liší tím, že správním centrem se nenachází na území kraje, ale patří pod správu Prahy. Kraji náleží 12 okresů a 1146 obcí.

Na severu území se rozprostírá úrodné Polabí s pahorkatinami. Na jihu a západě tvoří povrch vrchoviny – Brdy, Křivoklátsko a Velký a Malý Blaník.

Nalezneme zde mnoho vzácných historických památek, jakými jsou například hrady Karlštejn, Křivoklát, Konopiště, Kokořín či Český Šternberk. Především gotický Karlštejn představuje ojedinělý skvost v celé střední Evropě. Hrad otce vlasti, krále a císaře Karla IV. skrývá kapli sv. Kříže s deskovými obrazy Mistra Theodorika. Scenérii kraje doplňují majestátné trosky dalších hradů. Později vytvořená šlechtická sídla, renesanční a barokní zámky s rozlehlými parky a zahradami jistě patří k dalším lákadlům pro návštěvníky kraje. K nejpřitažlivějším patří Nelahozeves, Lány, Dobříš a Mnichovo Hradiště.

Neopomíjeme, že většina středočeských měst se může pochlubit starobylými historickými jádry. Nejvýznamnější a zřejmě i nejznámější historické jádro má Kutná Hora, které je zapsáno na seznamu UNESCO. Setkává se zde středověká a barokní architektura na více než 300 objektech. Nejvyhledávanější památkou je gotický chrám sv. Barbory – patronky horníků.

Za přírodou se v kraji můžeme vydat do chráněných krajinných oblastí – Křivoklátsko, Velký a Malý Blaník nebo Kokořínsko. Křivoklátsko je tvořeno rozsáhlou plochou smíšených lesů okolo údolí Berounky. Na oblast navazuje oblast Českého krasu, což je krasový útvar se známými Koněpruskými jeskyněmi.

Po prodělaném srdečním onemocnění je doporučováno zotavení v lázeňském městě Poděbrady, kde v roce 1905 byl nalezen minerální pramen. Lázeňské centrum je ukryté v zeleni parků a krásné okolní přírodě na březích řeky Labe.³¹

---

³¹ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 21. ISBN 80-903064-0-3.

3.1.3 Jihočeský kraj

Na jihu Čech, jak už z umístění napovídá, najdeme Jihočeský kraj. S rozlohou 10 057 km² se řadí na třetí příčku velikosti mezi kraji. Na jihu jsou hranice tvořeny Novohradskými horami a Šumavou, což zároveň odděluje Českou republiku od Německa a Rakouska. Sever regionu začíná na Táborsku a Písecku v povodí řeky Vltavy a Otavy. Krajina je vyplněna dvěma pánvemi – Českobudějovickou a Třeboňskou. Okolí doplňují Středočeská pahorkatina a Českomoravská vrchovina.

Strategickým místem kraje jsou České Budějovice ležící na soutoku řek Vltavy a Malše. Město je v současné době správním, hospodářským a kulturním centrem. Nejstarší stavbou města je dominikánský klášter a kostel Obětování Panny Marie na Piaristickém náměstí. Ve městě sídlí i řady velkých podniků – pivovar Budvar, tužkárna Koh-i-noor, nebo továrny na výrobu nádobí Sfinx a Bellis. V kraji se celkem nachází 623 obcí a z toho 53 měst.

Kraj po staletí spravovaný lidmi v souladu s nároky přírody, svou krásou překvapí každého návštěvníka. Kdo přijede za historickými památkami, pochopí, jak osvětlené a bohaté musely být šlechtické rody a jak vynikající umělci a řemeslníci zde žili. Zanechali zde totiž budoucím generacím nespočet kulturně historických památek jako doklad bohaté a mnohotvárné historie – starobylá města, plná života a kultury, majestátné gotické kostely, zasněžené renesanční zámky, kláštery, památky lidového stavitelství, zajímavé technické stavby včetně důmyslných rybníčních systémů. Jižní Čechy mají však díky absenci velkých průmyslových podniků i vysokou krajinnou hodnotu. Jejím důkazem je množství vyhlášených chráněných území. Jižní Čechy jsou krajem nesčetných rybníků, borových lesů i rozsáhlých rašelinišť, oživeným siluetami měst i venkovských kostelů, které skvěle harmonují s bělostnými blatskými statky. To je obraz typické jihočeské krajiny v okolí Českých Budějovic, Třeboně či Veselí nad Lužnicí. Jižní Čechy jsou však i drsná horská krajina majestátné Šumavy, Novohradských hor a Blanského lesa. Bezpočet krás skrývá však i kraj jihovýchodně od Jindřichova Hradce – díky málo narušené přírodě, hojným volně roztroušeným žulovým blokům, vysokým vrchům i velkým rybníkům bývá právem nazýván Českou Kanadou.³²

---

³² Kraj jihočeský. *Navštivte Jižní Čechy* [online]. Vystaveno 2003-2009 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.jiznicechy.cz/cs-CZ/jizni-cechy.html>>.

Kam se tedy podívat za kulturně-historickými objekty? Kulturní památky UNESCO – barokní lidová architektura obce Holašovice a historické jádro Českého Krumlova (Perla jižních Čech), jež se rozprostírá na řece Vltavě. Jedinečnost města je dána zámek a gotickým kostelem sv. Víta. Za návštěvu stojí památky jako zámek Hluboká nad Vltavou, zámek Jindřichův Hradec, Orlík nad Vltavou, Kratochvíle, Červená Lhota, hrad Zvíkov, Slavonice, Písek, Rožmberk.

V neposlední řadě jsou Jižní Čechy proslulé lázeňstvím, díky bohatým zásobám slatiny z rašelinišť, což má blahodárný účinek na pohybové ústrojí. Lázně najdeme například v Třeboni, Bechyni nebo pak ve Vraži u Písku, Hluboké nad Vltavou a Prachaticích.

Další možnosti na využití volného času mohou být rozsáhlé cyklotrasy, turistické stezky, jezdecké sporty, rozvoj adrenalinových sportů, golfové resorty nebo třeba in-line trasy.

Jihočeskému kraji z hlediska cestovnímu ruchu je vytýkána omezená nabídka aktivit v případě nepříznivého počasí. V porovnání se zahraniční konkurencí chybí kraji dostatek krytých bazénů, wellness, zábavných center a sportovních hal. V zimním období v důsledku nižší nadmořské výšky horských center nedokáže kraj konkurovat jiným centrům v České republice ani v blízkém okolí. V kraji jsou ubytovací kapacity vyššího standardu, tudíž vhodné pro náročnou klientelu. Problémem v kongresové turistice se shledává v nedostatku prostorů pro organizování velkých kongresů, tzn. pro více než 500 lidí.

3.1.4 Plzeňský kraj

Plzeňský kraj se nachází na jihozápadě České republiky a hraničí se Spolkovou republikou Německo. Rozlohou se řadí jako třetí největší kraj země, ale podle počtu obyvatel se řadí na místo deváté. Na území se nachází 7 okresů a 501 obcí.

Centrem kraje je město Plzeň, hospodářská, kulturní i společenská metropole celých západních Čech. Město si získalo světový věhlas především výrobou piva značky Plzeňský Prazdroj. Historický střed Plzně, založené v roce 1295 českým králem Václavem II. na soutoku čtyř řek, byl díky značnému množství zchovalých památek prohlášen městskou památkovou rezervací. Městu vévodí gotický chrám sv. Bartoloměje s nejvyšší kostelní věží

v České republice vysokou 102,6 m. V současnosti je Plzeň čtvrtým největším městem České republiky. Žije zde 167 000 obyvatel. Sídlí zde Západočeská univerzita a biskupství.³³

Území Plzeňského kraje vyplňují Plzeňská pahorkatina a zalesněná pohoří, z nichž nejvýznamnější jsou Šumava na jihu, Český les na jihozápadě a Brdy na východě území. Na Šumavě se vyskytuje největší vrchol kraje – Velká Mokrůvka. Krajinou protéká řeka Berounka a nezapomínejme na četné vodní plochy jako je Hracholuská přehrada, soustava Boleveckých rybníků na okraji města Plzně a rybníky jižního Plzeňska.

Z kulturního hlediska je Plzeňský kraj neméně důležitým. Na území najdeme poměrně dost kulturních památek, které se váží na pravěké osídlování. Největší zřícenina hrad Rabí se řadí mezi nejvýznamnější středověké pevnosti střední Evropy. Za návštěvu určitě stojí i zámky Spálené Poříčí, Blovice, Kozel, Starý zámek v Chudenicích, v Horšovském Týně, Manětíně a další. Nebo hrady Radyně, Švihov a Kašperk.

Celé území je oblíbenou a vyhledávanou turistickou destinací. Jsou zde ideální podmínky zejména pro pěší turistiku, cykloturistiku a zimní sporty. Dalšími frekventovanými formami rekreace jsou sportovní rybolov, lovecká turistika, venkovská turistika, jezdeckví a golf.³⁴

Za nedostatek kraje se z hlediska cestovního ruchu pokládá menší počet společenských center a nerozvinutá dopravní infrastruktura.

3.1.5 Karlovarský kraj

Kraj na západě české země tvoří hranice s Německem. S jeho rozlohou 3314 km² se řadí mezi nejmenší kraje po Praze a kraji Libereckém. Správním centrem jsou Karlovy Vary. Má 132 obcí, což je nejméně ze všech krajů.

Téměř celé území kraje spadá do povodí Ohře, do jihovýchodní oblasti zasahuje povodí Berounky a ze severních svahů Krušnohoří jsou vody odváděny do saských přítoků Labe. Na sever od Ohře se táhnou Smrčiny a Krušné hory, které tvoří přírodní hranici

---

³³ Plzeňský kraj. *Turistický portál Plzeňského kraje [online]*. Vystaveno 2010 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.turisturaj.cz/clanek/o-kraji>>.

³⁴ Plzeňský kraj. *Turistický portál Plzeňského kraje [online]*. Vystaveno 2010 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.turisturaj.cz/clanek/o-kraji>>.

s Německem. Jižně od Ohře, na bavorské hranici, leží Český les a směrem do vnitrozemí Slavkovský les a Doupovské hory. Jih území zaujímá Tepelská vrchovina.³⁵

Karlovarský kraj je především proslulý svým lázeňstvím. Na území kraje se nachází nejen naše nejznámější lázně Karlovy Vary, ale i Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Lázně Kynžvart a Jáchymov. Spolu s léčivými prameny je kraj bohatý i na přírodní minerální vody, z nichž nejznámější je Mattoni. V souvislosti s lázeňstvím jsou také velice známé lázeňské oplatky, které si jako sladkou pochoutku zamilovali nejen místní obyvatelé, ale především lázeňští hosté z celého světa.³⁶

Největší a zřejmě nejslavnější lázně v Čechách jsou v krajském městě Karlovy Vary. Byly založeny Karlem IV. v polovině 14. století. Sláva lázní je spojena s teplými léčivými prameny vyvěrajícími v údolí řeky Teplé. V 19. století byla postavena podle návrhu Josefa Zítka nejnavštěvovanější lázeňská stavba – Mlýnská kolonáda dlouhá 132 m, kryjící pět pramenů. V Karlových Varech najdeme i řadu dalších typických dominant. Barokní kostel sv. Máří Magdalény s dvoudveřovým průčelím z 18. století. Pravoslavný kostel sv. Petra a Pavla z 19. století. Kromě toho Vary prosluly ještě bylinným likérem Becherovka a uměním sklářů společnosti Moser. Z kulturní oblasti je to především Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, který nabízí setkání filmových tvůrců domácích i zahraničních.

Karlovarský kraj kromě lázeňství oplývá i nádhernými přírodními krásami, které si můžeme dopřát v masivu Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, Dyleně nebo přírodních parcích Smrčiny, Halštrov a Český les. Nedaleko Františkových Lázní zaujme národní přírodní památka Komorní hůrka, jež je nejmladší vyhaslou sopkou u nás.

Za kulturně historickými památkami je doporučováno navštívit město Bečov nad Teplou s rozsáhlým hradním komplexem, premonstrátský klášter Teplá, město Loket s dominantním středověkým hradem, průmyslové město Sokolov s barokní městskou kašnou s plastikou sokolníka nebo farní kostel sv. Jakuba Většího.

---

³⁵Karlovarský kraj. *Turistický portál Karlovarského kraje*[online]. Vystaveno 2010 [cit. 20-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/pronavstevniky/Stranky/default.aspx>>.

³⁶Karlovarský kraj. *Turistický portál Karlovarského kraje*[online]. Vystaveno 2010 [cit. 20-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/Stranky/default.aspx>>.

3.1.6 Ústecký kraj

Na severozápadě ČR se rozkládá Ústecký kraj. Severozápad území je lemován hranicí se Spolkovou republikou Německo. Hranice je tvořena hřebenem Krušných hor a Labskými pískovci. Ve středu vyniká sopečné České středohoří a jižní část připadá rovinatému Poohří a údolí Labe.

Ústecko vždy vydávalo měrou vrchovatou své přírodní bohatství. Již od středověku se zde rozvíjelo hornictví spojené s těžbou rud a později uhlí. V dobách Karla IV. zde byly těženy drahé kameny.³⁷ Později se rozvinula výroba porcelánu.

Území kraje se člení na 7 okresů a 354 obcí. Na soutoku Labe s Bílínou najdeme krajské město Ústí nad Labem. Historické události způsobily, že se ve městě zachovalo jen málo památek – kostel Nanebevzetí Panny Marie, známý svou nejšikmější věží v Čechách. K novějším stavbám můžeme zařadit Mariánský most.

Na území jsou vedle přírodních předpokladů v podobě Krušných hor, NP České Švýcarsko a CHKO České středohoří nacházejí i významné kulturně-historické památky např. zámek Ploskovice či Libochovice, hrad Střekov, Muzeum lidové architektury v Zubnicích, poutní místo rotunda sv. Jiří na hoře Říp.³⁸

V Ústeckém kraji jsou zajímavé a turisticky nepřetížené horské oblasti, kulturně-historické památky, vhodné turistické a cykloturistické terény, přírodní nádrže i umělé vodní plochy. Jsou zde lokality s výbornými letními či zimními turistickými podmínkami. Tento region však není příliš turisticky oblíben.

3.1.7 Liberecký kraj

Nejsevernější a zároveň druhý nejmenší kraj České republiky sousedí se Spolkovou republikou Německo. Jeho území geograficky zahrnuje sever České kotliny, východní část Lužických hor, Jizerské hory a západní Krkonoše a krkonošské podhůří. Území kraje tvoří ze 43% lesy. Ty Vás vítají při příjezdu od Prahy již na okraji nížinného a mírně zvlněného okolí Turnova. Dále na sever nížina postupně přechází v malebnou kopcovitou krajinu plnou

---

³⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 106. ISBN 80-903064-0-3.

³⁸ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 124.

zeleně s půvabnými údolními řeky Jizery. Horskou část kraje korunují hřebeny západních Krkonoš s nejvyšším vrcholem Kotlem.³⁹

Území je rozděleno mezi 4 okresy a 215 obcí. Liberec je od roku 2000 krajským městem a patří mezi největší města ČR. Pokud se rozhodneme navštívit město neměli bychom vynechat prohlídku historického centra s novorenesanční radnicí spolu s Divadlem Františka Xavera Šaldy, Severočeské muzeum, Valdštejnské domky, nejstarší ZOO v Čechách a botanickou zahradu. Nemůžeme opominout ani návštěvu zábavného centra Babylonu – středisko relaxace a odpočinku.

Za kulturními památkami se můžeme vydat na hrad Bezděz, Trosky, Frýdlant nebo na zámek v Zákupích, Hrubý Rohozec nebo novogotický zámek Sychrov.

Kraj disponuje krásnou přírodou a patří do nejrozvinutějších oblastí z hlediska cestovního ruchu. Kraj je využívám v zimní i letní sezóně, což je dáno příznivými přírodními předpoklady a atraktivitami. V zimě využíváme Krkonoše a Jizerské hory pro běžecké a sjezdové lyžování, snowboarding či skoky na lyžích. Nejznámější centra jsou ve městě Harrachov, Benecko nebo Rokytnice nad Jizerou. V letních měsících jezdíme na Máchovo jezero s písčítými plážemi, cestujeme na kole po cyklostezkách a lesních silnicích nebo sjíždíme balvanovité řečiště Jizery.

3.1.8 Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj je specifický zastoupením všech geomorfologických typů krajiny a výškových stupňů, které se v ČR nacházejí - od nížin po hornatiny, od rovinatého terénu po výškově členitý terén. Nejvyšší nadmořskou výšku v území má vrchol Sněžky na severu, nejnižší pak na jihu, v místech, kde řeka Cidlina opouští území kraje.⁴⁰

Na území o rozloze 4758 km² žije 549 543 obyvatel v 5 okrescích a ve 448 obcích. Správním centrem je město českých královen - Hradec Králové. Město ležící na soutoku Labe a Orlice se může pochlubit bohatou minulostí města. Na Velkém náměstí poutá pozornost gotický kostel sv. Ducha s nejstarší křtitelnicí v Čechách. Poblíž stojí 71,5 m vysoká Bílá věž

³⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 98. ISBN 80-903064-0-3.

⁴⁰ Královéhradecký kraj. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013* [online]. Vystaveno 2008 [cit. 20-08-2010]. Dostupné z WWW:< <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/cestovni-ruch/dokumenty-koncepce/koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-cr-na-obdobi-20072013-28465/>>.

s druhým největším zvonem. Město je však především proslavené první polovinou 20. století, kdy zde působili architekti Jan Kotěra a Josef Gočár. Jejich cenné stavby vznikly na Tylově nábřeží, Ulrichově a Masarykově náměstí. Město je významným kulturním střediskem a univerzitním městem.

Jednou z nenavštěvovanějších oblastí v ČR jsou Krkonoše a podkrkonoší. Krkonoše přitahují milovníky zimních sportů i přírodních krás. V zimě zamíříme do moderních lyžařských areálů, kde si můžeme nejen zalyžovat, ale také projet na saních, vyzkoušet snowtubing nebo bobovou dráhu. Je pravidelně upravováno 500 kilometrů běžeckých tratí. V létě do Krkonoš vyrážíme za turistiku, cykloturistikou nebo projíždkou na koni.

Z dalších oblastí, které bychom neměli vynechat je nejstarší chráněná krajinná oblast - Český ráj, ležící na středním toku řeky Jizery, jenž snoubí rozmanitost přírodních krás s bohatými historickými památkami. Za návštěvu stojí přírodní krásy jako Prachovské, Klokočské, Suché nebo Betlémské skály. Ve 13. a 14. století vznikaly na tomto území první hrady a zámky. Nejznámější jsou Trosky, Kost, Valdštejn, Hrubý Rohozec, Humprecht, Sychrov a Mnichovo Hradiště.

Zbytek území vyplňuje region Východní Čechy, v němž leží již výše zmiňovaný Hradec Králové. Region vyniká velkou rozmanitostí, vždyť se rozprostírá od Podzvičínska na Jičínsku, Adršpasšských a Teplických skal, Broumovských stěn přes Orlické hory a přírodní park Orlice až po úrodné nížiny Polabí. Celé území je rovněž protkáno pavučinou pamětihodností zejména renesančních a barokních. Kdo by neznal Kuks a Braunův Betlém, zámky Opočno, Doudleby nad Orlicí, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Častolovice, Karlovu Korunu v Chlumci nad Cidlinou, Hrádek u Nechanic, Ratibořice, Babiččino údolí a další.⁴¹

O kulturním odkazu a úctě obyvatel k historii a přírodě svědčí nejen množství památek a chráněných území, řady folklorních a kulturních festivalů, jejichž cílem je uchovávat tradice, zvyky a řemesla, ale i živá současnost v podobě zoologické zahrady ve Dvoře Králové nad Labem, která je nejnavštěvovanější turistickou atraktivitou v Královéhradeckém kraji.⁴²

---

⁴¹ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 90. ISBN 80-903064-0-3.

⁴² Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 90. ISBN 80-903064-0-3.

3.1.9 Pardubický kraj

Pardubický kraj leží ve východní části Čech, na pomezí Čech a Moravy. Ve východní části se nachází podhůří Orlických hor, horský masiv Králického Sněžníku, a nejzápadnější svahy Hrubého Jeseníku. Jih a jihovýchod je lemován Žďárskými vrchy a Železnými horami. Střed je vyplněn řekou Labe a úrodnou Polabskou nížinou.

Rozlohou 4519 km² zaujímá kraj páté místo mezi kraji. Zahrnuje území okresů Pardubice, Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Na území kraje je 452 obcí, z toho je 32 se statutem města. Město Pardubice je statutárním městem. Je obchodním a průmyslovým centrem. Městská památková rezervace zahrnuje Pernštýnské náměstí, na kterém lze obdivovat novorenesanční radnici a morový sloup. Dominantou je rozlehlý zámek ze 13. století. Město je také světoznámé díky jezdeckému závodu Velká pardubická steeplechase a pro milovníky motorismu závod Zlatá přilba.

Na území Pardubického kraje najdou návštěvníci mnohé památky – významné hrady, zámky a církevní památky. Především je nutné jmenovat krásný renesanční zámek v Litomyšli zapsaný na seznamu UNESCO, kde se každoročně koná jeden z nejvýznamnějších operních festivalů Evropy. Milovníci památek a architektury jistě ocení zámecký areál v Moravské Třebové, rokokový skvost Nové Hrady a další.

Od památek novověkých se však musíme vrátit v čase také ke středověkým hradům. Mezi ty nejlépe dochované v Pardubickém kraji patří Litice, hrad na ostrohu řeky Orlice. Krásný výhled nabízí svým návštěvníkům hrad Kunětická hora, Košumberk a Svojanov.⁴³

I přesto, že v tento kraj nabízí mnohé možnosti sportovního, kulturního a společenského vyžití, a to v zimě i v létě, ve městě i na venkově, je podle počtu hostů v ubytovacích zařízeních nejméně oblíbený.

3.1.10 Vysočina

Jedním ze tří vnitrozemských krajů na území ČR je Vysočina, která se rozprostírá na pomezí Čech a Moravy. Celé území je vyplněno Českomoravskou vrchovinou. V jižní části se nachází Jevišovické pahorkatiny a Javořické pahorkatiny, na západě je Křemešnická

---

⁴³ Pardubický kraj *Krajský úřad Pardubického kraje*[online]. Vystaveno 2008 [cit. 03-09-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2733&category=&themaRight=2>>

vrchoviny, na severu Žďárské vrchy s Hornosvrateckou pahorkatinou a východ patří Křižanovské vrchovině.

Území kraje je vymezeno na 5 okresů a 703 obcí. Krajským centrem je město Jihlava, jež ve středověku patřila mezi nejbohatší města díky těžbě stříbra. Pozoruhodností města je, že má jedno z největších historických náměstí ve střední Evropě s komplexem architektonicky cenných měšťanských staveb – kláštery dominikánů a minoritů s kostely, farní kostel sv. Jakuba Většího. Pod náměstím se nachází labyrint podzemních chodeb, který vznikl propojením středověkých sklepů.

Rozsáhlé lesy s množstvím značených turistických tras lákají k procházkám i houbaření. Velký počet rybníků nabízí ochlazení v parných letních dnech i zahřátí při zimním bruslení. Kopce a údolí, malebná krajina vyhledávaná malíři, půvabná zákoutí okolo potoků a říček přinášejí poetickou inspiraci pro aktivní odpočinek s řadou sportů.

Vysočina má řadu historických památek a odehrává se zde řada kulturních aktivit, které mohou návštěvníka obohatit o nové zážitky i vědomosti. Nachází se zde nejen Telč, jejíž jádro s překrásným renesančním zámekem je zanesené na Seznamu světového dědictví UNESCO, ale i další významný objekt pod ochranou UNESCO – poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou. K návštěvě lákají další památky jako barokní zámek v Jaroměřicích nad Rokytnou, romantické středověké hrady Pernštejn, Roštejn, Kámen či Lipnice nad Sázavou.⁴⁴

3.1.11 Jihomoravský kraj

Kraj, jenž zaujímá jižní a střední část Moravy, je na západě pokryt výběžky Českomoravské vysočiny a ve východní části zasahují ze Slovenska Karpaty. Východní část od západní rozděluje Dolnomoravský úval. Na soutoku řeky Moravy a Dyje můžeme zamířit do lužních lesů, navštívit biosférickou rezervaci na hřebenech Pálavy, či toulat se Národním parkem Podyjí. V oblasti Moravského krasu se rozprostírají rozsáhlé komplexy krápníkových jeskyní včetně propasti Macocha.

Území se člení na 7 okresů a 672 obcí. Správním centrem je druhé největší město České republiky – Brno. Město ležící na soutoku řek Svitavy a Svatky v srdci úrodné jižní

---

⁴⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 42. ISBN 80-903064-0-3.

Moravy je důležitou dopravní křižovatkou, střediskem justice, městem univerzit a veletržním centrem Evropy. Charakteristické panoráma tvoří dva vrchy Špilberk a Petrov. Petrovu dominuje novogoticky upravená trojlodní katedrála sv. Petra a Pavla se dvěma vysokými, štíhlými věžemi. V blízkosti stojí monumentální Dietrichsteinský palác ze 17. století. Ze Zeleného trhu pod Petrovem, jehož střed zdobí barokní kašna Parnas, je možné vidět Starou radnici s gotickým portálem a bohatou figurální výzdobou. Na Kapucínském náměstí najdeme kapucínský klášter s raně barokním kostelem Nalezení sv. Kříže a podzemními hrobkami. Na Dominikánském náměstí stojí tzv. Nová radnice, komplex barokních budov. Minoritskou ulici z jedné strany obklopuje vrcholně barokní minoritský klášter s kostelem sv. Janů, ze strany druhé domy se secesními průčelími. K dalším stavbám sakrální architektury patří augustiniánský klášter na Starém Brně s bazilikou, jezuitský kostel Nanebevzetí Panny Marie a pozdně gotický kostel sv. Jakuba Většího na Jakubském náměstí. Vynechat byste neměli ani vilu Tugendhat, památku světové moderní architektury, autora Ludwiga Mies van der Rohe.⁴⁵

Tisíce věží kapliček, kostelíků a chrámů připomínají příchod Cyrila a Metoděje, a tím zapuštění kořenů křesťanství.

Půvabný svět zámků, parků, zahrad, rybníků a lesů leží mezi Břeclaví, Lednicí a Valticemi. Jedná se o Lednicko-Valtický areál zapsaný na Seznamu světového a kulturního dědictví, nazývaný též Zahrada Evropy. Benediktinský klášter v Rajhradě, nejznámější a nejstarší klášter z 11. století na Moravě. Zámek Vranov nad Dyjí, zámek Rájec-Jestřebí, hrad Cornštejn. V neposlední řadě si připomeňme zámek ve Slavkově u Brna, jenž je spojen s významnou bitvou tří císařů roku 1805.

K tomuto kraji neodmyslitelně také patří slivovice a víno, a k němu vinné sklípky se zdobenými vchody lákající ke vstupu a koštování.

Ať už navštívíme kraj v kterémkoliv ročním období, čekají nás kouzelné zážitky. Jižní Morava předkládá rozmanitou škálu kulturních, technických a přírodních památek. Kromě zmíněných památek lákají turisty zdejší tradice, srdečnost a pohostinnost obyvatel.

---

⁴⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 50. ISBN 80-903064-0-3.

3.1.12 Olomoucký kraj

Olomoucký kraj má předpoklady pro turistické využití jako region s bohatou kulturní a folklórní tradicí, nabídkou významných památek a krajinnou různorodostí.⁴⁶ Rozkládá se na území střední Moravy. Sever území pokrývá pohoří Jeseníku, naopak jižní část připadá na velmi úrodnou nížinnou půdu. Západní a jihozápadní část vyplňuje Českomoravská vrchovina a na východě Oderské vrchy. Celým krajem od severu až k jihu protéká řeka Morava, která se na hranicích Rakouska a Slovenské republiky vlévá do Dunaje.

Kraj se člení na 7 okresů a 399 obcí. Krajské město Olomouc, ležící na soutoku Moravy a Bystřice, je vyhledávaným místem pro své městské památky. Nejnavštěvovanější památka Sloup Nejsvětější Trojice se nachází na Horním náměstí z 15. Století. Toto barokní sousoší zapsané na seznamu UNESCO je největší v celé Evropě. V Olomouci nelze vynechat katedrálu sv. Václava, Arcibiskupský palác či moravský klášter Hradisko. Na jaře a koncem léta se ve městě koná mezinárodní výstava okrasného zahradnictví Flora Olomouc. Za zhlédnutí určitě stojí i další městské památky ve Šternberku, Litovli, Uničově, Prostějově, Přerově či v Šumperku.

Z hlediska geografické polohy území můžeme kraj rozdělit na 2 části. V nížinné oblasti Haná poznáváme kulturní a folklórní tradice naproti hornaté severní části Jeseník s nejvyšší horou Praděd vybízí k aktivní dovolené.

Kraj se může pochlubit řadou významných církevních památek např. poutní místo nedaleko Olomouce sv. Kopeček s chrámem Navštívení Panny Marie nebo katedrála sv. Václava. Další památky jsou hrady Bouzov, Šternerk nebo zámek Velké Losiny. Kraj je bohatý na přírodní léčivé zdroje, proto zde najdeme 7 lázeňských center.

3.1.13 Zlínský kraj

Zlínský kraj se rozprostírá ve východní části Moravy. Zaujímá pouze 5% České republiky, a proto se řadí mezi jeden z nejmenších krajů. Krajským městem je Zlín a v celém kraji se nachází 304 obcí, z toho 30 se statutem města.

Jeho západní část se skládá ze dvou moravských úvalů – Hornomoravský a Dolnomoravský, jimiž protéká řeka Morava, která je zároveň nejvýznamnějším tokem kraje.

---

⁴⁶ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 136.

Tyto nížinné oblasti jsou nejvíce obývané a byly osídlovány už ve starší době kamenné. Východní část kraje je tvořena hranicemi Slovenské republiky, kterou tvoří krajina zvedající se do horských celků Karpatských hor – Beskydy, Javorníky, Malé Karpaty. Tato území jsou převážně zalesněna jehličnany. Zbytek území vyplňují hornatiny Chřibů, Hostýnských, Vsetínských a Vizovických vrchů.

Zlínská příroda i infrastruktura disponují možností pro rozvoj různých typů cestovního ruchu. Letní a zimní využití horských oblastí nebo na Valašském území venkovské turistiky. Dále se může jednat o kulturně orientovaný cestovní ruch. Velkým kulturním významem se může pyšnit městská památková rezervace Kroměříž se zámekem a zahradami. Mezi významné církevní památky patří poutní kostel Svatý Hostýn a Velehrad. Mezi navštěvované hrady a zámky patří Buchlov a Buchlovice. Důležitou součástí jsou i lázně Luhačovice.

Zlínský kraj je charakteristický silnými tradicemi i velikou pestrostí možností pro rozvoj turismu opírající se nejen o přírodní atraktivitu, ale i o kulturně-historické zázemí. Pestrost nabídky je skutečně ojedinělá, neboť zahrnuje škálu od historicky cenných staveb, církevních památek a pozůstatků Velkomoravské říše, přes folklór, lidová řemesla, vinařství, lázně, až po manýristickou zahradní architekturu či moderní funkcionalistickou architekturu. Pochází odtud J. A. Komenský, působila zde řada významných osobností, výrazným fenoménem je „baťovská tradice“.⁴⁷

K originalitě Zlínského kraje výraznou měrou přispívá skutečnost, že se zde setkávají vlivy tří výrazných kulturních etnografických celků – Valašska s lidovou kulturou horského typu, Hané a Slovácka s lidovou kulturou nížinného typu. Pouze Valašsko je situováno převážně do Zlínského kraje, Haná a Slovácko jsou širší oblasti zasahující do Zlínského kraje ze sousedních Olomouckého a Jihomoravského kraje. Sřetávání těchto tří kulturně odlišných typů se projevuje v různém rozsahu a intenzitě v používaném dialektu, lidovém kroji, sídelní struktuře, v písních, zvycích, obyčejích apod.⁴⁸

---

⁴⁷ Zlínský kraj. *Program rozvoje cestovního ruchu Zlínského kraje*[online]. Vystaveno 2005 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:< <http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?nid=3325&docid=29586&doctype=ART&did=3333>>

⁴⁸ Zlínský kraj. *Program rozvoje cestovního ruchu Zlínského kraje*[online]. Vystaveno 2005 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:< <http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?nid=3325&docid=29586&doctype=ART&did=3333>>

3.1.14 Moravskoslezský kraj

Nejvýchodněji na našem území se nachází Moravskoslezský kraj, který je znám především jako průmyslová a těžební oblast. Jeho rozloha činí 5 427 km², počtem obyvatel se řadí na první místo mezi kraji. Na území je 6 okresů a 256 obcí.

Kraj je na západě, východě a částečně i jihu lemován pohořími. Na jihovýchodě a východě, při hranicích se Slovenskem a Polskem, se nacházejí Moravskoslezské Beskydy s nejvyšším bodem Lysou horou. Jihozápadní část kraje tvoří nedotčené oblasti Nízkého Jeseníku a Oderských vrchů. Mezi horami leží i níže položené oblasti, konkrétněji nejjižnější výběžek Slezské nížiny, který je tvořen Opavsko-ostravskou pánví. Na ní dále na jihu navazuje přirozený krajinný koridor Moravská brána. Nižšími polohami prochází nejvýznamnější řeky Odra, Opava, Ostravice, Olše atd.⁴⁹

Návštěvníky mohou okouzlit přírodní krásy tohoto kraje. Jak bylo výše zmiňováno, na území se rozprostírají Jeseníky a Beskydy, které mají největší význam z hlediska cestovního ruchu (lyžování, pěší turistika nebo cykloturistika).

Dalšími turistickými lákadly mohou být zámky Hradec nad Moravicí, Fryštát, Bruntál, Raduň nebo hrad Hukvaldy. Kraj je výjimečný množstvím dřevěných kostelů, které najdeme např. v Hodslavicích, Hněvošicích, Štramberku, Radhošti, Rýmařově nebo v Karlově Studánce.

Správní město kraje – Ostrava, nám nenabízí, jak si někteří lidé myslí, jen znečištěné životní prostředí, ale najdeme zde historické centrum, nejvyšší budovu Nové radnice, nejstarší budovu Staré radnice ze 16. století, Ostravské muzeum, Ostravský dům umění, chrám Božského Spasitele, ZOO a spoustu dalších památek.

Moravskoslezský kraj je krajem pro život, studium, podnikání a v neposlední řadě turistiku. Může se opírat o přírodní bohatství, udržované tradice a řemesla, historické a kulturní památky, lázeňství, vybavená sportoviště i výtečnou gastronomii.⁵⁰

---

⁴⁹ Moravskoslezský kraj. *MSregion [online]*. Vystaveno 2007 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW: <http://www.msregion.cz/cz/o-kraji/geograficke_informace.html>.

⁵⁰ Moravskoslezský kraj. *Veřejná správa Moravskoslezského kraje [online]*. Vystaveno 2007 [cit. 01-09-2010]. Dostupné z WWW <<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cr.html>>.

4 Jednotlivé statistické analýzy cestovního ruchu

V poslední části jsem zpracovala zjištěná data o cestovním ruchu České republiky. Použila jsem následující čtyři statistické analýzy a pro doplnění jednotlivých metod jsem provedla jednoduché statistické výpočty.

4.1 Použité metody

4.1.1 Shluková analýza

Pro posouzení a porovnání krajů jsem využila shlukovou analýzu, což je souhrnný název pro celou řadu výpočetních postupů, jejichž cílem je rozklad daného souboru na několik relativně homogenních podsouborů a to tak, aby jednotky uvnitř jednotlivých shluků si byly co nejvíce podobné a jednotky patřící do různých shluků si byly podobné co nejméně. Při tom je každá jednotka popsána skupinou znaků. Výsledek bude záviset na zvolené míře vzdálenosti mezi objekty a shluky a na zvoleném algoritmu výpočtu.⁵¹

Nejznámější metody shlukové analýzy jsou:⁵²

- Hierarchické – každý shluk je současně podmnožina jiného shluku s výjimkou samotné množiny objektů, která je považována za maximálně možný shluk.
  - Aglomerativní přístup – slučujeme jednotlivé objekty do shluků
  - Divizní přístup – rozdělujeme jeden shluk na jednotlivé objekty
- Nehierarchické rozdělujeme na optimalizační metody a metody analýzy modů

Ve shlukové analýze se jedná o podobnost, resp. nepodobnost sledovaných jednotek, je třeba jí určitým způsobem vyjádřit číselně. Nejčastěji se k tomuto účelu používají míry podobnosti vzdálenosti. Mezi nejpoužívanější řadíme Euklidovskou vzdálenost, Hammingovu vzdálenost a Mahalanobisovu vzdálenost. Tím získáme čtvercovou symetrickou matici vzdálenosti $D = \{d_{ij}\}$, která má v hlavní diagonále nuly. V dalším kroku vybereme jednu

---

⁵¹ SEGER, J.; HINDLS, R. *Statistické metody v ekonomii*. Praha: H&H, 1993, str. 421. ISBN 80-7187-058-7.

⁵² KUBANOVÁ, J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 2. vyd. Bratislava : Statis, 2008, str. 228. ISBN 80-85659-37-9.

ze shlukovacích metod – metoda nejbližšího souseda, metoda nejvzdálenějšího souseda, metoda průměrné vzdálenosti aj. Grafické znázornění hierarchické struktury zobrazuje hierarchický strom neboli dendrogram. Svislá osa znázorňuje míru podobnosti nebo vzdálenosti mezi objekty a shluky, na ose vodorovné jsou jednotlivé objekty seřazeny podle toho, jak se postupně sloučily do shluků.

Pro výpočet shlukové analýzy krajů jsem pracovala s aglomerativní hierarchickou procedurou. Použila jsem Euklidovskou vzdálenost

$$d(X_i, X_j) = \sqrt{\sum_{k=1}^p (x_{ik} - x_{jk})^2}$$

a metodu průměrné vzdálenosti jako shlukovací metodu.

$$d(S_h, S_k) = \frac{1}{n_h n_k} \sum_{x_i \in S_h} \sum_{x_j \in S_k} d(X_i, X_j)$$

4.1.2 Regresní analýza

Pomocí regresní analýzy můžeme předpovídat, jaké hodnoty nabude jedna náhodná veličina, když známe hodnotu druhé náhodné veličiny. Hlavním úkolem regresní analýzy je zjištění tvaru stochastické závislosti a parametrů regresní funkce.

Definice regresní funkce

Nechť X a Y jsou náhodné veličiny. Podmíněnou střední hodnotu $E(Y|x)$, považovanou za funkci proměnné x , budeme nazývat regresní funkcí náhodné veličiny Y vzhledem k X . Regresní funkce vyjadřuje změny podmíněné střední hodnoty jedné náhodné veličiny při změně hodnot druhé náhodné veličiny. Graf regresní funkce nazýváme regresní křivka.

Podle tvaru regresní funkce rozlišujeme různé typy regresních modelů:

- Modely lineární vzhledem k parametrům (regresní přímka, parabola, hyperbola, logaritmická funkce, rovina).
- Modely nelineární vzhledem k parametrům (regresní mocninná a exponenciální funkce). Můžeme je transformací upravit na lineární tvar.

- Nelineární modely, které se nedají jednoduše transformovat na lineární tvar.

Pro odhady návštěvnosti jsem využila jednoduchý model lineární regrese, kdy grafem regresní funkce je přímka.

Jednoduchý modelem budeme nazývat model $Y_i = \alpha + \beta x_i + \varepsilon_i$, kde ε_i jsou nezávislé náhodné veličiny a ε_i se nazývá náhodná složka v lineárním modelu. Náhodná složka zahrnuje působení náhodných vlivů.

Přímka $y = \alpha + \beta x$ se nazývá regresní přímka, β je její směrnice. Úkolem je odhadnout neznámé parametry α, β daného modelu pomocí metody nejmenších čtverců.

4.1.3 Friedmanův test

Neparametrický Friedmanův test je rozšířením Wilcoxonova jednovýběrového testu pro případ tří a více výběrů. Jedná se v podstatě o zobecnění dvojfaktorové analýzy rozptylu s jedním pozorováním v každé podtřídě. Na rozdíl od analýzy rozptylu nepředpokládá Friedmanův test výběry normálního rozdělení a shodu rozptylů ve skupinách, předpokládá pouze spojitost rozdělení. Lze ho použít pro nominální i ordinální škály měření.

Předpokládejme, že Y_{ij} , $i = 1, \dots, I$; $j = 1, \dots, J$ jsou nezávislé náhodné veličiny se spojitými distribučními funkcemi F_{ij} . Testujeme hypotézu, že distribuční funkce náhodných veličin $Y_{i1}, Y_{i2}, \dots, Y_{ik}$ jsou totožné, to znamená, že distribuční funkce F_{ij} náhodné veličiny Y_{ij} nezávisí na j .⁵³

Tuto skutečnost zapíšeme: $H_0: F_{ij}$ nezávisí na j (čili že rozdělení pravděpodobností základních souborů jsou identická)

Testovací kritérium:

$$Q = \frac{12}{IJ(J+1)} \sum_{j=1}^J (R_{ij})^2 - 3I(J+1)$$

V případě platnosti testované hypotézy má náhodná veličina Q při $n \rightarrow \infty$ asymptoticky χ^2 rozdělení s $J - 1$ stupni volnosti.

⁵³ KUBANOVÁ, J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 2. vyd. Bratislava : Statist, 2008, str. 207. ISBN 80-85659-37-9.

Kritická oblast:

$$W = \{Q; Q > \chi^2_{J-1, \alpha}\}$$

Pro malé hodnoty I, J (doporučuje se pro $I, J \leq 5$) hledáme kritickou hodnotu v tabulkách kritických hodnot Friedmanova testu.

Při zamítnutí testované hypotézy, zjišťujeme, které dvojice úrovní faktoru způsobily zamítnutí hypotézy. Jelikož pracujeme na každé úrovni se stejným počtem pozorování, použijeme Neményiovu metodu. Hypotézu o rovnosti distribučních funkcí F_{ij} a F_{it} zamítneme v případě, že pro součty pořadí na j -té a t -té úrovni faktoru platí nerovnost

$$|\bar{R}_i - \bar{R}_j| > q_{\alpha, I, \infty} \sqrt{\frac{1}{12} \cdot IJ(J+1)}$$

Pro malé hodnoty I, J ($I \leq 10, J \leq 25$) hledáme kritickou hodnotu pro rozdíl součtu pořadí v tabulkách kritických hodnot pro mnohonásobná porovnávání v modelu náhodných bloků.

4.1.4 Spearmanův korelační koeficient

Spearmanův korelační koeficient je neparametrická metoda zjištění korelace, vycházející nikoliv z hodnot, ale z jejich pořadí. Užívá se v případě narušení předpokladu normality nebo nemůžeme-li hodnoty náhodných veličin přesně zjistit, ale máme k dispozici pořadí veličin X_i a Y_i . Jsou-li tato pořadí hodně podobná, svědčí to o závislosti mezi X_i a Y_i .

Mějme náhodný výběr $(X_1, Y_1), \dots, (X_n, Y_n)$ ze spojitého dvojrozměrného rozdělení. Chceme testovat hypotézu, že X_i a Y_i jsou nezávislé náhodné veličiny. Veličiny $X_1, \dots, X_n$ se uspořádají podle velikosti a zjistí se jejich pořadí $R_1, \dots, R_n$. Pak se uspořádají podle velikosti veličiny $Y_1, \dots, Y_n$ a stanoví se jejich pořadí $Q_1, \dots, Q_n$.⁵⁴

Testovací kritérium má tvar:

$$R_s = 1 - \frac{6}{n(n^2 - 1)} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2$$

⁵⁴ ANDĚL, J. *Matematická statistika*. Praha : SNTL, 1985. str. 235.

Kritická oblast je definována jako množina těch hodnot testovacího kritéria R_s , pro které platí:

$$W = \{R_s: |R_s| > r_\alpha\}$$

4.2 Výpočet a zjištění výsledků

4.2.1 Podobnost mezi kraji České republiky

V tabulce jsou dána data z oblasti cestovního ruchu v jednotlivých krajích za rok 2008. Kraje jsem charakterizovala:

- Počtem hostů v hromadných ubytovacích zařízeních
- Počtem nerezidentů (cizinců) v hromadných ubytovacích zařízeních
- Počtem přenocovaných nocí v hromadných ubytovacích zařízeních (krátkodobé, dlouhodobé pobyty)
- Počtem zaměstnaných v oboru ubytování a stravování (v tis. os.)
- Počtem živností v cestovním ruchu

Tabulka 5: Shluková analýza krajů

Číslo	Kraj	Počet hostů	Nerezidenti	Počet přenocování	Počet zaměstnaných	Hostinská živnost
1	Praha	4 587 483,0	4 051 137,0	12 174 591,0	35,6	22 861,0
2	Středočeský	665 178,0	176 555,0	1 806 363,0	19,7	18 490,0
3	Plzeňský	487 490,0	154 685,0	1 448 988,0	31,7	9 524,0
4	Jihočeský	936 032,0	301 115,0	2 954 129,0	38,9	11 433,0
5	Vysočina	395 820,0	54 532,0	989 571,0	6,4	6 106,0
6	Jihomoravský	1 185 770,0	451 388,0	2 299 763,0	18,2	16 560,0
7	Zlínský	497 452,0	72 938,0	1 682 314,0	9,3	8 472,0
8	Moravskoslezský	640 128,0	136 316,0	1 928 769,0	14,9	15 524,0
9	Olomoucký	426 604,0	96 742,0	1 541 368,0	8,1	8 979,0
10	Pardubický	360 903,0	58 742,0	1 059 064,0	7,7	6 709,0
11	Královéhradecký	902 713,0	290 150,0	3 386 951,0	6,7	9 286,0
12	Liberecký	703 787,0	200 664,0	2 433 746,0	6,0	7 962,0
13	Ústecký	366 530,0	129 169,0	1 126 856,0	12,0	13 945,0
14	Karlovarský	679 996,0	475 277,0	4 451 001,0	11,1	6 714,0
Průměr		916 849,0	474 957,9	2 805 962,4	16,2	11 611,8
Směrodatná odchylka		3 907 918,8	3 742 960,5	10 337 978,5	40,9	18 366,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Přepočtená tabulka na normované veličiny podle vzorce

$$u_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_i}{S_{xi}}$$

Tabulka 6: Přepočtená tabulka pro shlukovou analýzu

Číslo	Kraj	Počet hostů	Nerezidenti	Přenocování	Zaměstnaní v CR	Živnosti v CR
1	Praha	0,93928	0,95544	0,90623	0,47570	0,61248
2	Středočeský	-0,06440	-0,07972	-0,09669	0,08654	0,37449
3	Plzeňský	-0,10987	-0,08557	-0,13126	0,38025	-0,11367
4	Jihočeský	0,00491	-0,04645	0,01433	0,55647	-0,00973
5	Vysočina	-0,13333	-0,11232	-0,17570	-0,23899	-0,29977
6	Jihomoravský	0,06881	-0,00630	-0,04897	0,04983	0,26941
7	Zlínský	-0,10732	-0,10741	-0,10869	-0,16801	-0,17095
8	Moravskoslezský	-0,07081	-0,09047	-0,08485	-0,03094	0,21300
9	Olomoucký	-0,12545	-0,10105	-0,12233	-0,19738	-0,14334
10	Pardubický	-0,14226	-0,11120	-0,16898	-0,20717	-0,26694
11	Královéhradecký	-0,00362	-0,04937	0,05620	-0,23165	-0,12663
12	Liberecký	-0,05452	-0,07328	-0,03600	-0,24878	-0,19872
13	Ústecký	-0,14082	-0,09238	-0,16242	-0,10192	0,12703
14	Karlovarský	-0,06061	0,00009	0,15913	-0,12395	-0,26667

Zdroj: vlastní zpracování

Z normovaných veličin byla pomocí Euklidovské vzdálenosti vypočítána matice.

Tabulka 7: Matice vypočítaná pomocí Euklidovské vzdálenosti

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	0													
2	1,815	0												
3	1,949	0,371	0											
4	1,751	0,451	0,279	0										
5	2,192	0,637	0,649	0,881	0									
6	1,701	0,153	0,549	0,587	0,690	0								
7	2,070	0,406	0,552	0,763	0,164	0,535	0							
8	1,874	0,047	0,529	0,642	0,565	0,194	0,410	0						
9	2,081	0,411	0,579	0,790	0,171	0,533	0,047	0,399	0					
10	2,169	0,582	0,610	0,842	0,047	0,651	0,125	0,523	0,134	0				
11	1,915	0,437	0,650	0,798	0,323	0,504	0,218	0,426	0,225	0,307	0			
12	2,029	0,455	0,644	0,831	0,194	0,573	0,129	0,469	0,138	0,182	0,131	0		
13	1,994	0,178	0,541	0,712	0,449	0,328	0,312	0,153	0,290	0,408	0,387	0,389	0	
14	1,898	0,531	0,610	0,746	0,380	0,615	0,311	0,554	0,338	0,366	0,218	0,252	0,274	0

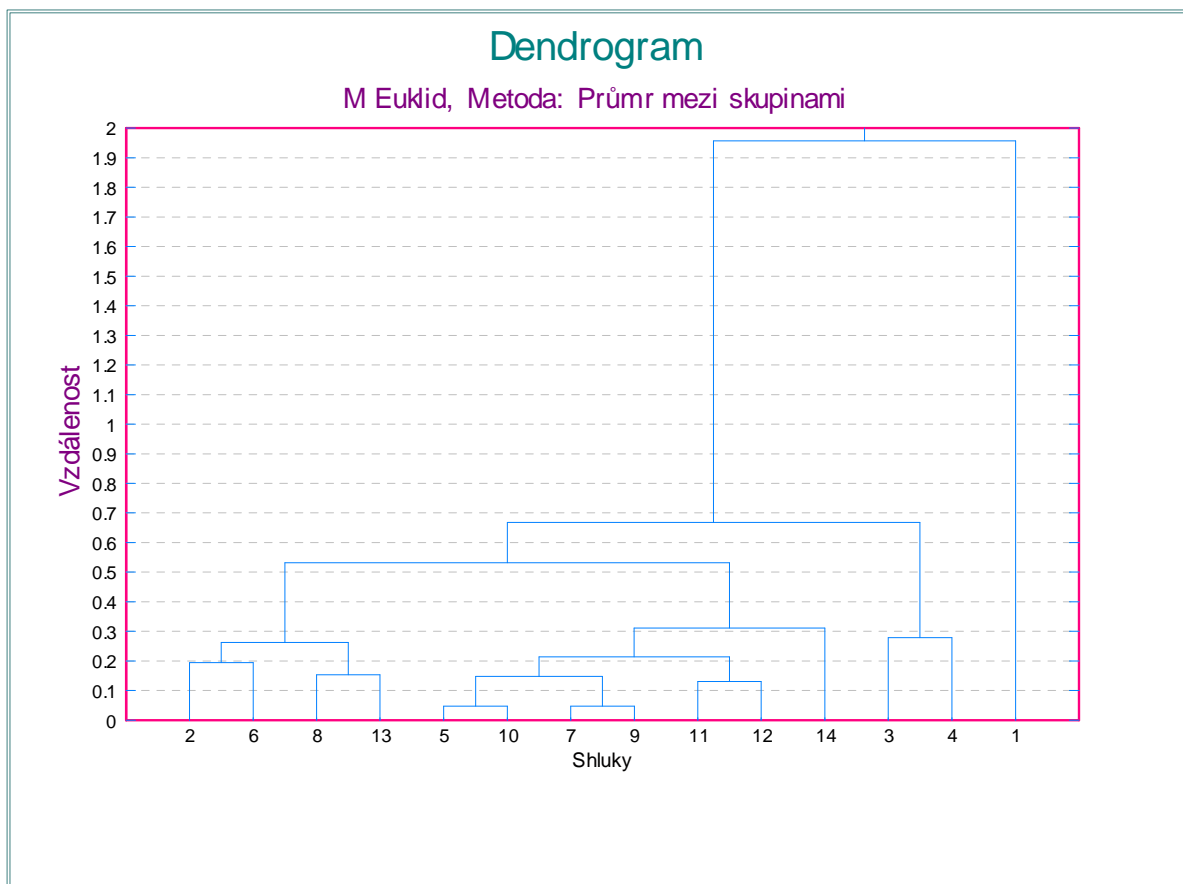
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 8: Průběh shlukové analýzy pomocí programu UNISTAT

Krok	Spojení1	Spojení2	Vzdálenost
1	7	9	0,0467
2	5	10	0,0471
3	11	12	0,1310
4	5	7	0,1484
5	8	13	0,1528
6	2	6	0,1944
7	5	11	0,2144
8	2	8	0,2624
9	3	4	0,2789
10	5	14	0,3108
11	2	5	0,5316
12	2	3	0,6681
13	1	2	1,9567

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 8: Shluková analýza – Dendrogram pomocí programu UNISTAT

Zdroj: vlastní zpracování

Shluková analýza rozdělila kraje do několika podobných skupin. Viz graf č. 8. Kraj Moravskoslezský (8) a Ústecký (13) jsou si podobné ve čtyřech ukazatelích – počtu zahraničních hostů, počtu přenocovaných nocí, počtu zaměstnaných v oboru ubytování a stravování, počtu živností v CR. Ve vyšším shluku, s krajem Jihomoravským (6) a Středočeským (2), tvoří skupinu, která je charakteristická počtem zaměstnaných v cestovním ruchu okolo 12 tis. až 20 tis. osob a počet hostinských živností v těchto krajích se pohybuje od 13 tis. do 19. tis.

Kraje patřící do dalšího shluku mají nejmenší počet hostů a zároveň i zahraničních turistů. Jedná se o kraj Zlínský (7) a Olomoucký (9), Pardubický (10) a Vysočina (5). Po přidání kraje Královéhradeckého (11) a Libereckého (12) je vytvořen shluk, který je definovaný 6 tis. až 10 tis. zaměstnanci v oblasti cestovního ruchu a 6 tis. až 10 tis. hostinských živností.

Poslední větší shluk připadá na kraj Jihočeský (4) a Plzeňský (3), kde se zaměstnanost v cestovním ruchu pohybuje mezi 31 tis. a 39 tis. osob.

Praha (1) si není podobná se žádným z krajů. Je charakteristická svou vysokou návštěvností nejen turistů domácích, ale především zahraničních. Počet zaměstnaných lidí a počet hostinských živností výrazně překračuje průměr všech krajů.

4.2.2 Odhad návštěvnosti turistů v nejbližších letech

Regresní analýza byla využita pro získání předpovědí na další roky. Nejdříve jsem odhadovala návštěvnost České republiky nerezidenty a druhá analýza předpovídá návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení v nejbližších letech.

Návštěvnost nerezidentů v příštích letech

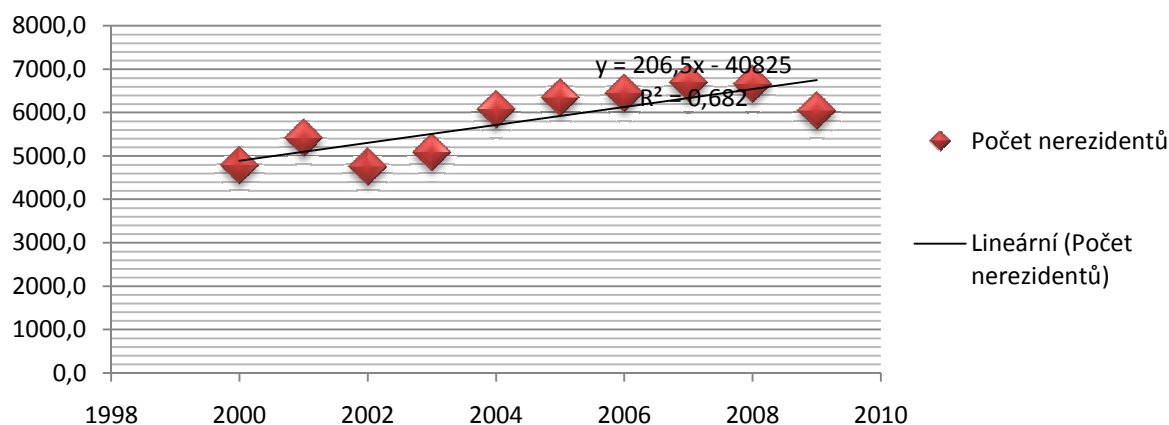
Tabulka 9: Návštěvnost nerezidentů

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Cizinci	5075,8	6061,2	6336,1	6435,5	6679,7	6649,4	6032,4	6954,7

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z výše uvedených dat jsem zjistila regresní funkci a regresní přímkou, kterou jsem získala pomocí MS Excel. Pomocí odhadnutých parametrů jsem dopočítala návštěvnost do roku 2010 a zapsala do tabulky.

Graf 9: Počet nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Zdroj: vlastní zpracování

Regresní funkce: $y = 206,5x - 40825$

Koeficient determinace: $R^2 = 0,682$

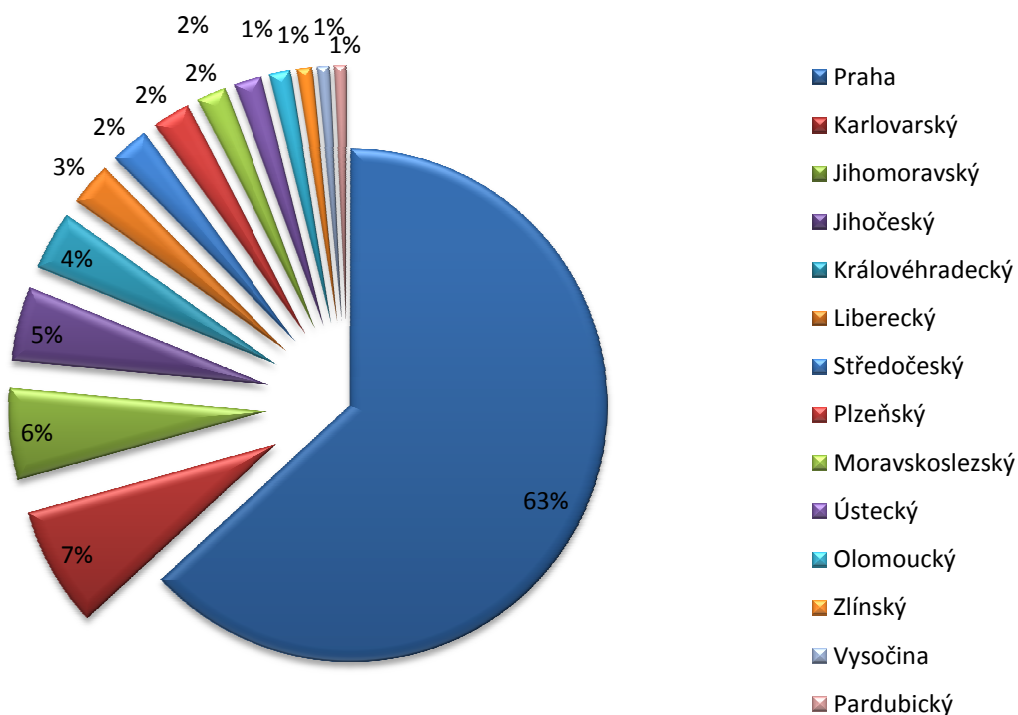
Přímka vyjadřuje závislost y na x , která je z 68,2% vysvětlena regresním modelem, zbytek je způsoben náhodnými odchylkami.

Na základě výpočtu se dá očekávat v dalších letech nárůst nerezidentů do České republiky. Podle zjištěného koeficientu determinace se dá říci, že model není příliš přesný, proto by bylo vhodné provést odhad pouze na příští rok.

Jelikož návštěvníků z jiných zemí přibývá, zajímalo mě, odkud cizinci převážně do České republiky cestují, což ukazuje graf č. 10. Pro lepší zobrazení jsem vybrala jen nejpočetnější skupiny nad 190 tisíc turistů ročně. Největší skupinou tvořících 32% jsou Němečtí turisté, kterých do ČR zavítá ročně více než 4,5 milionu. Další početnou skupinu tvoří turisté z Ruska 11% a z Itálie 7%.

Graf 11: Zahraniční turisté podle krajů v roce 2009

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení v příštích letech

Lázeňství v České republice má dlouholetou a slavnou historii, je spjata s řadou významných osobností kulturního, společenského, vědeckého i politického života. Lázeňství je jako celek prosperujícím oborem, který je dlouhodobě ziskový. Počet hostů domácích i zahraničních se v posledních letech stále zvyšuje.⁵⁵

Tabulka 10: Návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení

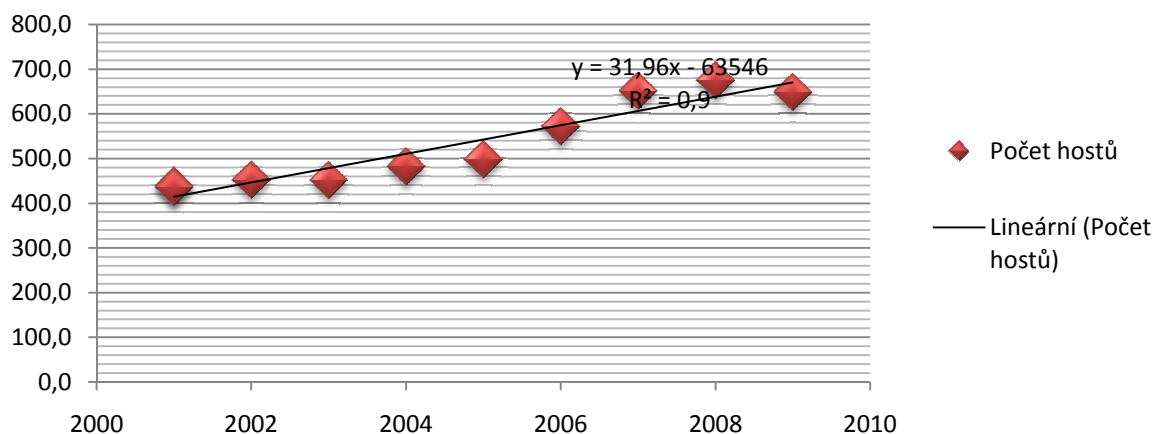
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet hostů	451,5	450,3	481,1	497,2	571,1	650,7	674,3	647,6	702,3	734,2	766,2	798,1

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z výše uvedených dat jsem zjistila regresní funkci a regresní přímkou, kterou jsem získala pomocí MS Excel. Pomocí odhadnutých parametrů jsem dopočítala návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení do roku 2013 a zapsala do tabulky.

⁵⁵ RYGLOVÁ, K. *Cestovní ruch*. Ostrava: Key Publishing, 2009, str. 140.

Graf 12: Počet hostů lázeňských ubytovacích zařízení

Zdroj: vlastní zpracování

Regresní funkce: $y = 31,96x - 63546$

Koeficient determinace: $R^2 = 0,9$

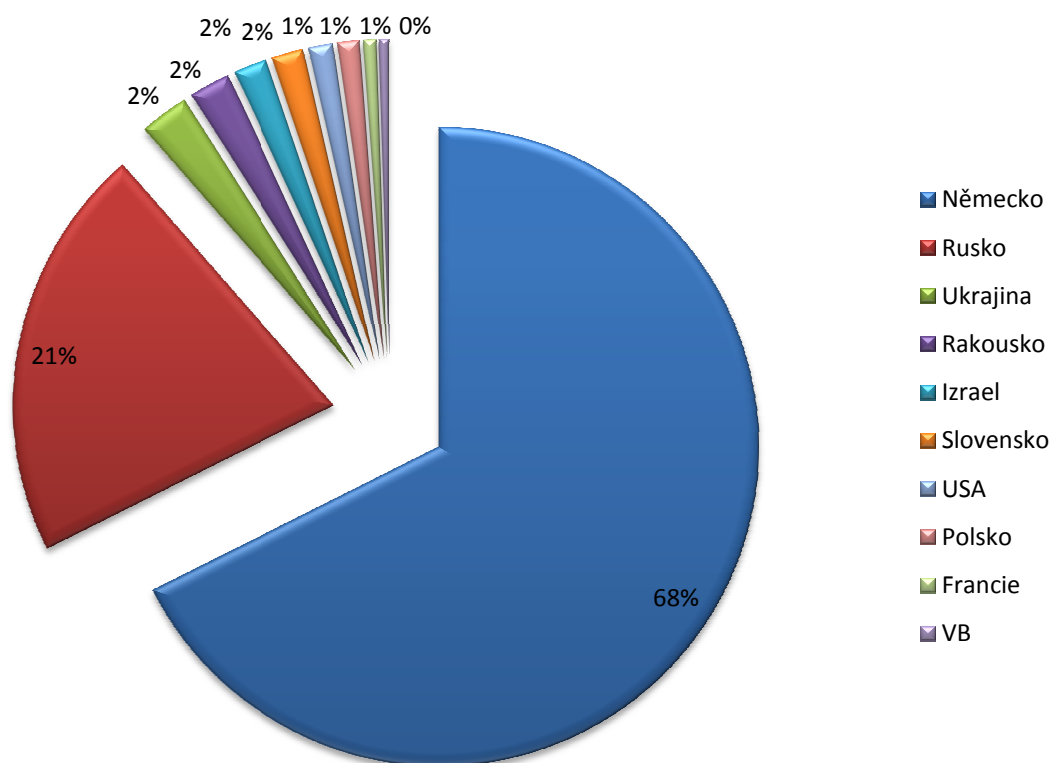
Přímka vyjadřuje závislost y na x , která je z 90% vysvětlena regresním modelem, zbytek je způsoben náhodnými odchylkami, proto se dá usuzovat, že tento model značí významnou závislost počtu hostů v jednotlivých letech, a tím ukazuje na více výstižnou regresní analýzu, než v předchozím případě. Proto byl odhad proveden na 3 roky.

Na základě uskutečněných výpočtů se očekává, že v příštích letech budou lidé do lázní jezdit více. A to jak rezidenti, tak i nerezidenti, kteří tvoří zhruba polovinu klientely.

Pro zajímavost jsem vytvořila dvě nové regresní analýzy pro odhad návštěvnosti domácími a zahraničními klienty. Na základě dosažených výsledků jsem zjistila, že zahraniční klientela by měla v příštích letech dokonce vytvořit nadpoloviční většinu lázeňských hostů.

Nejpočetnější skupinu nerezidentů tvoří lidé z Německa a Ruska. Podrobnější zobrazení zahraničních hostů podle národnosti najdeme v grafu č. 13.

Graf 13: Zahraniční klientela podle národnosti v roce 2008

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Poslední graf č. 14 ukazuje návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení podle krajů. Nejoblíbenějším a turisticky nejnavštěvovanějším z hlediska lázeňství je kraj Karlovarský, kde lázeňské služby poskytuje 75 lázeňských zařízení. Území kraje je ojedinělé v počtu vývěřů minerálních vod, plynů a pestrostí jejich chemického složení. Počet vývěřů dosahuje několika set. Hlavními lokalitami jsou Karlovy Vary s termálními uhličitými vodami, Jáchymov s termálními radioaktivními vodami a Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Lázně Kynžvart, Kyselka Korunní, Nová Ves se studenými uhličitými vodami.⁵⁶

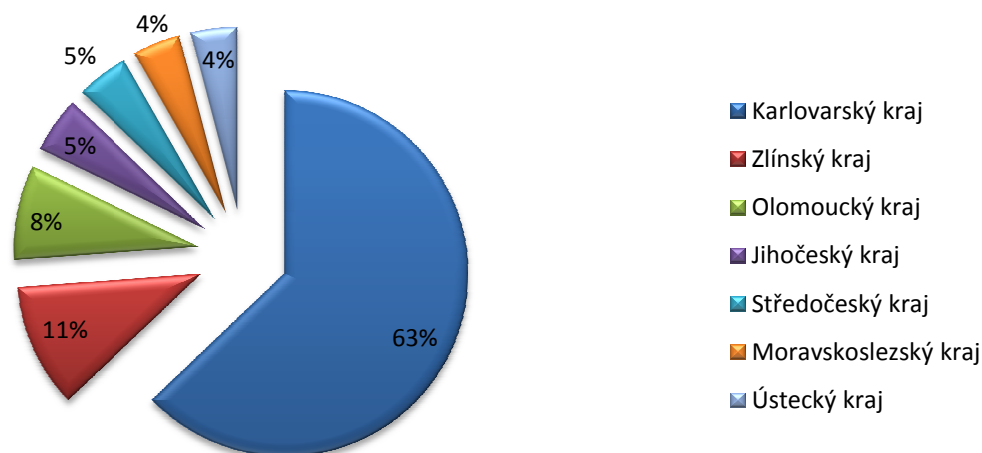
Dalším lázeňským centrem je kraj Zlínský, kam turisté za ozdravnými pobyty jezdí do Luhačovic, kde se léčí především choroby zažívacího ústrojí a dýchacích cest. Další menší lázeňská místa se nachází v Kostelci u Zlína nebo v Ostrožské Nové Vsi, kde jsou sirnaté prameny vhodné pro léčbu pohybového ústrojí a kožních chorob.

Do třetice jezdíme do kraje Olomouckého. Všechny místní lázně se nacházejí uprostřed malebné přírody. Teplice nad Bečvou – jedny z nejznámějších lázní kraje – existují

⁵⁶ Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 122.

od 16. století a léčí se zde pomocí pramenů zemité termální kyselky s vysokým obsahem oxidu uhličitého choroby oběhového, nervového a pohybového ústrojí. Jeseník – lázně založené v 19. století lidovým léčitelem Vincenzem Priessnitzem – využívají k léčbě studenou pramenitou vodu, tzv. vodoléčbu. Širokou nabídku doplňují sirovodíkové lázně Slatinice, Velké Losiny, Bludov, Lipová-Lázně či Skalka.⁵⁷

Graf 14: Návštěvnost lázní v jednotlivých krajích v roce 2008

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Celkové zobrazení lázeňských středisek a jejich specializací je uvedeno v příloze č. 8.

4.2.3 Rozdíly v návštěvnosti ČR v jednotlivých čtvrtletích roku

Pomocí Friedmanova testu jsem vypočítala, zda je nějaký rozdíl v návštěvnosti České republiky v jednotlivých čtvrtletích. Data jsou vybrány na základě počtu ubytovaných osob v hromadných ubytovacích zařízeních. (v tis. osob)

Tabulka 11: Návštěvnost ČR v jednotlivých čtvrtletích

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. čtvrtletí	2 082,8	2 089,6	2 183,9	2 049,9	2 221,5	2 277,9	2 307,9	2 327,7	2 500,4	2 198,9
2. čtvrtletí	2 915,9	3 081,4	2 900,0	2 938,5	3 122,2	3 165,4	3 314,9	3 383,3	3 371,3	3 091,1
3. čtvrtletí	3 903,8	3 963,3	3 268,1	4 111,2	4 517,8	4 423,7	4 579,3	4 511,9	4 360,6	4 259,9
4. čtvrtletí	1 961,3	2 148,9	2 063,3	2 246,9	2 358,2	2 494,8	2 522,8	2 738,1	2 603,6	2 436,0

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

⁵⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, str. 77. ISBN 80-903064-0-3.

Testujeme hypotézu, že distribuční funkce náhodných veličin $Y_{i1}, Y_{i2}, \dots, Y_{ik}$ jsou totožné, to znamená, že distribuční funkce F_{ij} náhodné veličiny Y_{ij} nezávisí na j .

$$H_0: F_{ij} \text{ nezávisí na } j$$

Postupujeme tak, že pro každou hodnotu indexu i určíme pořadí R_{ij} hodnoty náhodné veličiny Y_{ij} . Tímto jsme určily pořadí veličin $Y_{i1}, Y_{i2}, \dots, Y_{ik}$. Nyní v každém čtvrtletí sečteme pořadí, dostaneme J součtů pořadí R_{ij} .

Tabulka 12: Výpočet Friedmanova testu

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	(R _j)	(R _j) ²
1. čtvrtletí	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	12	144
2. čtvrtletí	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30	900
3. čtvrtletí	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	1600
4. čtvrtletí	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	18	324

Zdroj: vlastní zpracování

Vypočítáme hodnotu testovacího kritéria podle vzorce

$$Q = \frac{12}{IJ(J+1)} \sum_{i=1}^j \left(\sum_{j=1}^I R_{ij} \right)^2 - 3I(J+1)$$

$$q = \frac{12}{40(5)} (144 + 900 + 1600 + 324) - 30(5) = 28,08$$

Výsledek porovnáme s kritickou hodnotou

$$W: \{Q; Q > \chi_{0.05;4}^2\} = 28,08 > 7,67$$

Kritickou hodnotu budeme hledat v tabulkách kritických hodnot Friedmanova testu, pro $\alpha = 0,05, I = 12, J = 4$.

Jelikož hodnota testovacího kritéria padla do kritické oblasti, hypotézu H_0 zamítáme a budeme řešit, která dvojice úrovní faktoru způsobila zamítnutí hypotézy.

V případě vyváženého třídění můžeme použít Neményiovu metodu.

$$|\bar{R}_i - \bar{R}_j| > q_{\alpha, I, \infty} \sqrt{\frac{1}{12} \cdot IJ(I + 1)}$$

Tabulka 13: Neményiova metoda

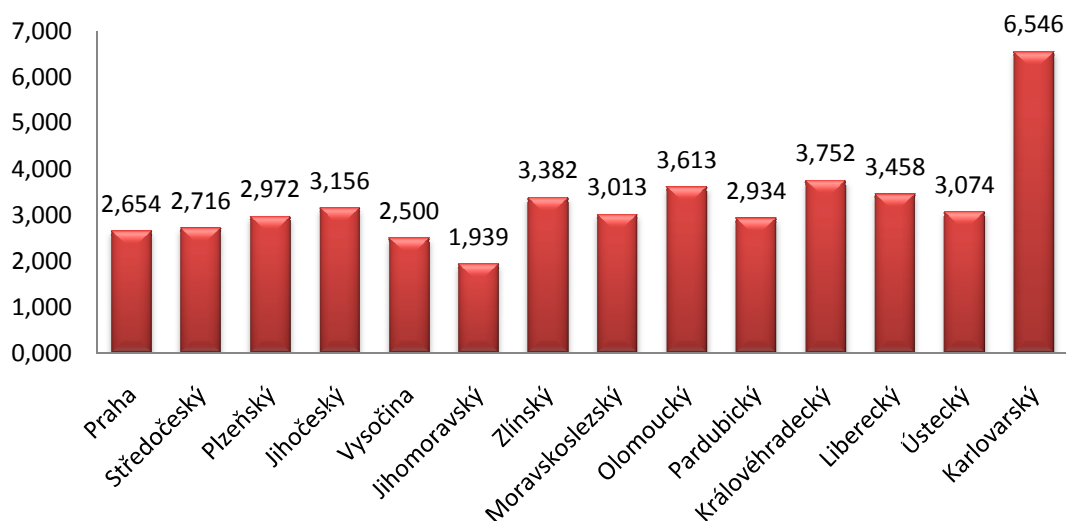
Rozdíly průměrů		Testovací kritérium	
$ R_1 - R_2 $	18	14,8	Zamítáme
$ R_1 - R_3 $	28	14,8	Zamítáme
$ R_1 - R_4 $	6	14,8	Nezamítáme
$ R_2 - R_3 $	10	14,8	Nezamítáme
$ R_2 - R_4 $	12	14,8	Nezamítáme
$ R_3 - R_4 $	22	14,8	Zamítáme

Zdroj: vlastní zpracování

Podle očekávání jsou rozdíly návštěvnosti v různých čtvrtletích roku. V 1. čtvrtletí a 4. čtvrtletí je návštěvnost České republiky velmi nízká naopak ve 2. a 3. čtvrtletí můžeme považovat za turistickou sezónu. Zajímavé je, že ve všech čtvrtletích je průměrná návštěva okolo 3,5 dne.

Rozdíly v době návštěvnosti lze určit podle jednotlivých krajů.

Graf 15: Průměrná doba návštěvy v krajích v roce 2008

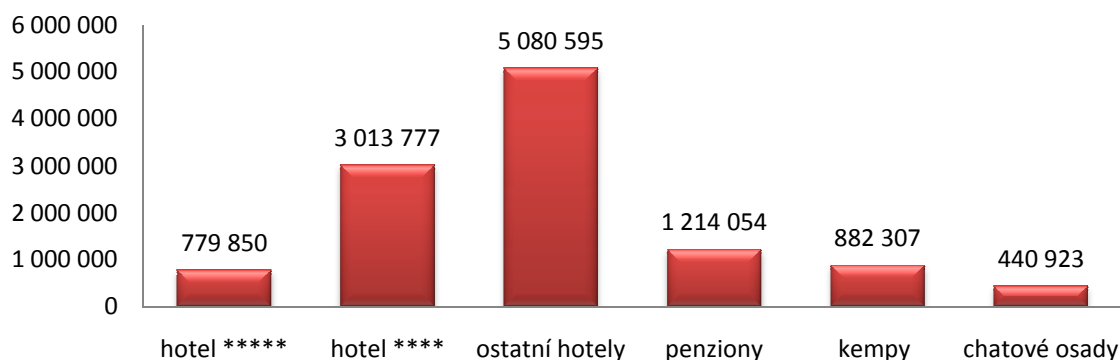

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pozn.: Průměrná doba uvedena ve dnech

Na základě dat z grafu č. 15 vidíme, že na dlouhodobé pobyty jezdíme do kraje Karlovarského nebo Královéhradeckého, naproti tomu krátkodobě navštěvujeme kraj Jihomoravský, Vysočinu nebo hlavní město Prahu.

Graf 16: Počet hostů v ubytovacích zařízeních v roce 2008 (v tis. osob)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Podle typu ubytovacího zařízení jezdíme málo do luxusních hotelů a do chatových osad. Podle dalších výpočtů jsem zjistila, že v luxusním hotelu trávíme v průměru 2,4 dne, což je nejkratší doba ze všech výše uvedených. A naopak nejdelší dobu, v průměru 3,7 dne, zůstáváme v chatových osadách.

4.2.4 Vlivy na návštěvnost památek

Spearmanův korelační koeficient jsem použila pro hodnocení těsnosti vztahu náhodných veličin. Zkoumala jsem, zda má vliv cena vstupného na návštěvnost památek a zda má vliv počet ubytovaných v kraji na návštěvnost památek. Vybrala jsem si libovolných 20 památek (hradů a zámků) z různých krajů republiky. Všechny údaje jsou uvedeny za rok 2009.

Tabulka 14: Spearmanův korelační koeficient

Kraj	Památka	Návštěvnost památky	Cena vstupného	Návštěvnost hromadných ubyt. zařízení (v tis.osob)
Středočeský	Karlštejn	234 320	150 Kč	645,4
Plzeňský	Hrad Kašperk	45 788	60 Kč	479,0
Plzeňský	Zámek Kozel	119 293	120 Kč	479,0
Jihočeský	Český Krumlov	311 188	130 Kč	917,0
Vysočina	Zámek Telč	62 212	110 Kč	358,9
Jihomoravský	Hrad Boskovice	15 918	30 Kč	1 041,5
Jihomoravský	Zámek Lednice	340 714	120 Kč	1 041,5
Zlínský	Zámek Vizovice	19 030	80 Kč	448,2
Zlínský	Zámek Buchlov	53 581	100 Kč	448,2
Moravskoslezský	Hrad Starý Jičín	17 337	0 Kč	585,7
Olomoucký	Hrad Bouzov	107 415	150 Kč	377,2
Pardubický	Hrad Litice	14 426	40 Kč	321,0
Pardubický	Zámek Litomyšl	35 032	90 Kč	321,0
Královéhradecký	Hrad Kost	68 852	100 Kč	810,1
Královéhradecký	Zámek Častolovice	21 808	90 Kč	810,1
Liberecký	Hrad Houska	32 301	70 Kč	653,0
Liberecký	Hrad Valdštejn	69 457	40 Kč	653,0
Ústecký	Zámek Ploskovice	26 919	70 Kč	335,9
Ústecký	Zámek Jílové	346	36 Kč	335,9
Karlovarský	Hrad Loket	93 837	90 Kč	666,1

Zdroj: ČSÚ, NIPOS, vlastní zpracování

Testujeme hypotézu, že X a Y jsou nekorelované náhodné veličiny. Testujeme na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, že koeficient korelace základního souboru je roven nule $H_0: \rho = 0$ proti alternativní hypotéze: $H_1: \rho \neq 0$.

Závislost ceny vstupného na návštevnosti památky

Tabulka 15: Spearmanův korelační koeficient - výpočet

r_i (návštevnost)	q_i (vstupné)	$(r_i - q_i)^2$
18,0	19,5	2,3
10,0	6,0	16,0
17,0	16,5	0,3
19,0	18,0	1,0
12,0	15,0	9,0
3,0	2,0	1,0
20,0	16,5	12,3
5,0	9,0	16,0
11,0	13,5	6,3
4,0	1,0	9,0
16,0	19,5	12,3
2,0	4,5	6,3
9,0	11,0	4,0
13,0	13,5	0,3
6,0	11,0	25,0
8,0	7,5	0,3
14,0	4,5	90,3
7,0	7,5	0,3
1,0	3,0	4,0
15,0	11,0	16,0
		Σ 231,5

Zdroj: vlastní zpravování

Testovací kritérium má tvar:

$$R_s = 1 - \frac{6}{n(n^2 - 1)} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2$$

$$R_s = 1 - \frac{6}{20(399)} 231,5 = 0,826$$

Kritická oblast je definována jako množina těch hodnot testovacího kritéria R_s , pro které platí:

$$W = \{R_s : |R_s| > r_\alpha\}$$

V tabulkách najdeme příslušnou kritickou hranici $r_{0,05} = 0,4451$

$$W = \{0,826 > 0,4451\}$$

Hodnota testovacího kritéria padla do kritické oblasti, a proto nulovou hypotézu zamítáme. Můžeme tvrdit, že mezi návštevností a cenou vstupného je korelační závislost.

Závislost počtu ubytovaných v kraji na návštěvnosti památky

Tabulka 16: Speamanův korelační koeficient - výpočet

r_i (návštěvnost)	q_i (počet hostů)	$(r_i - q_i)^2$
18,0	12,0	36,0
10,0	9,5	0,3
17,0	9,5	56,3
19,0	18,0	1,0
12,0	5,0	49,0
3,0	19,5	272,3
20,0	19,5	0,3
5,0	7,5	6,3
11,0	7,5	12,3
4,0	11,0	49,0
16,0	6,0	100,0
2,0	1,5	0,3
9,0	1,5	56,3
13,0	16,5	12,3
6,0	16,5	110,3
8,0	13,5	30,3
14,0	13,5	0,3
7,0	3,5	12,3
1,0	3,5	6,3
15,0	15,0	0,0
		Σ 810,5

Zdroj: vlastní zpracování

Testovací kritérium má tvar:

$$R_s = 1 - \frac{6}{n(n^2 - 1)} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2$$

$$R_s = 1 - \frac{6}{20(399)} 810,5 = 0,390$$

Kritická oblast je definována jako množina těch hodnot testovacího kritéria R_s , pro které platí:

$$W = \{R_s: |R_s| > r_\alpha\}$$

V tabulkách najdeme příslušnou kritickou hranici $r_{0,05} = 0,4451$

$$W = \{0,390 > 0,4451\}$$

Protože hodnota testovacího kritéria padla do oblasti přípustných hodnot, nulovou hypotézu nezamítáme. Můžeme tvrdit, že mezi návštěvností a počtem ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních není korelační závislost.

Na základě výše uvedených výpočtů se dá říci, že pokud turisté zavítají do nějakého kraje, kde se ubytují, není podmínkou, že navštíví památku v tomto kraji. Ale podle vypočtených hodnot má na návštěvnost památky vliv cena vstupného. Dalšími faktory, které mohou ovlivnit návštěvnost památek, jsou počasí, doporučení známých, reklama, výstavy nebo akce v památkách, dopravní dostupnost v kraji aj.

Závěr

Česká republika je významná evropská destinace založená na přírodních atraktivitách, rozmanitostí kultury, kulturních, historických, církevních, vojenských a technických památkách. Česká republika může nabídnout různé formy cestovního ruchu – městský, kongresový, kulturně poznávací, sportovně orientovaný, lázeňský nebo venkovskou turistiku, což je aktuální trend, který je třeba nadále rozvíjet.

Cestovní ruch za posledních 20 let v České republice prošel velkým vývojem. Po otevření hranic státu v roce 1989 se turismus stal nedílnou součástí České republiky. Došlo zejména k navýšení počtu turistů ze zahraničí, což přineslo příjmy do státního rozpočtu. Menší pokles příjmů z cestovního ruchu nastal v období 2000 až 2002 vinou povodní a doznívání teroristických útoků v New Yorku, později z důvodu války v Íráku a obavy z epidemie SARS. Od roku 2003 pokračoval rostoucí trend v počtu návštěvníků. Od této doby je kladen požadavek na zkvalitňování služeb a zvyšování konkurenceschopnosti v oblasti cestovního ruchu. V roce 2008 zasáhla finanční světová krize všechna odvětví a ne jinak tomu bylo u cestovního ruchu.

V rámci statistických analýz jsem se zaměřila nejprve na srovnání jednotlivých krajů České republiky. Využila jsem shlukovou analýzu, která rozdělila kraje do několika skupin. Mezi kraje s nejnižší návštěvností se zařadil kraj Pardubický, Zlínský, Olomoucký a Vysočina. Nejvíce lidí zaměstnaných v oblasti cestovního ruchu připadá na kraj Jihočeský a Plzeňský. Jediná Praha si není podobná se žádným z krajů, je charakteristická vysokým počtem turistů a to zejména ze zahraničí.

Pro odhad vývoje návštěvníků do budoucích let byla použita regresní analýza, pomocí které jsem zjistila, že návštěvnost nerezidentů a návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení bude mít rostoucí tendenci. Nejpočetnější skupinu zahraničních turistů tvoří návštěvníci z Německa, Ruska.

Existenci rozdílů v návštěvnosti České republiky v jednotlivých čtvrtletích jsem počítala pomocí Friedmanova testu. Podle očekávání byly rozdíly zjištěny. V 1. a 4. čtvrtletí je návštěvnost malá, naopak 2. a 3. čtvrtletí můžeme považovat za turistickou sezónu. Zajímavostí je, že ve všech čtvrtletích je průměrná doba návštěvy 3,5 dne. Na dlouhodobé

pobyty jezdíme do kraje Karlovarského, naproti tomu krátkodobě navštěvujeme kraj Jihomoravský, Vysočinu nebo Prahu.

V posledním testu jsem sledovala vlivy na návštěvnost památek. Vybrala jsem si vliv ceny vstupného a vliv počtu ubytovaných v kraji na návštěvnost památky. Ceny vstupného na rozdíl od počtu ubytovaných v kraji mají vliv na návštěvnost památky, mohou to být však i jiné vlivy, které působí na návštěvnost památek, např. počasí, doporučení, reklamy, výstavy nebo natáčení nějakého filmu.

Doufejme, že cestovní ruch v České republice bude mít stále rostoucí tempo, jako tomu bylo do současné doby. Poskytovatelé služeb cestovního ruchu budou mít ale nelehký úkol, uspokojit zvyšující se nároky turistů, zejména v kvalitě poskytovaných služeb. Proto bude na tomto úkolu nutná součinnost i ze strany veřejné správy a ostatních odvětví, které s cestovním ruchem souvisejí.

Použitá literatura

Literatura:

1. ANDĚL, J. *Matematická statistika*. Praha : SNTL, 1985.
2. DROBNÁ, D. – MORÁVKOVÁ, E. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. Praha: Fortuna, 2007, ISBN 80-7168-901-7 .
3. FRANCOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0719-1.
4. GIBILISCO, Stan. *Statistika bez předchozích znalostí: Průvodce pro samouky*. Brno : Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2465-9.
5. HESKOVÁ, M. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006.
6. HORNER, S. – SWARBOOKE, J. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing, 2003, ISBN 80-247-0202-9 .
7. HRALA, V. *Geografie cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze – Fakulta mezinárodních vztahů, 2005.
8. INDROVÁ , Jarmila a kol. *Cestovní ruch (základy)*. Praha : Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1252-5.
9. JAKUBÍKOVÁ, D. *Marketing v cestovním ruchu*. Praha : Grada Publishing, 2009. 288 s. ISBN 978-80-247-3247-3.
10. KIRÁĽOVÁ, Alžbeta. *Marketing : destinace cestovního ruchu*. Praha : Ekopress, 2003. ISBN 8086119564.
11. Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006.
12. KUBANOVÁ, J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 2. vyd. Bratislava : Statis, 2008, ISBN 80-85659-37-9.
13. Ministerstvo pro místní rozvoj. *Procházka po krajích České republiky*. Praha: DaDa, 2001, ISBN 80-903064-0-3.

14. MORRISON, A.M. *Marketing pohostinství a cestovního ruchu*. Praha: Victoria Publishing, 1995, ISBN: 80-85605-90-2.
15. PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 2007.
16. ŘEZANKOVÁ, Hana; LÖSTER, Tomáš. *Úvod do statistiky*. Praha : Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1514-4.
17. SEGER, J.; HINDLS, R. *Statistické metody v ekonomii*. Praha: H&H, 1993, ISBN 80-7187-058-7.
18. SOUČEK, Eduard. *Statistika pro ekonomy*. Praha : Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. ISBN 978-80-86730-06-6.
19. SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. *Cestovní ruch v Libereckém kraji*. Liberec: Technická univerzita, 2011. ISBN 978-80-7372-704-8.

Dostupné z WWW:

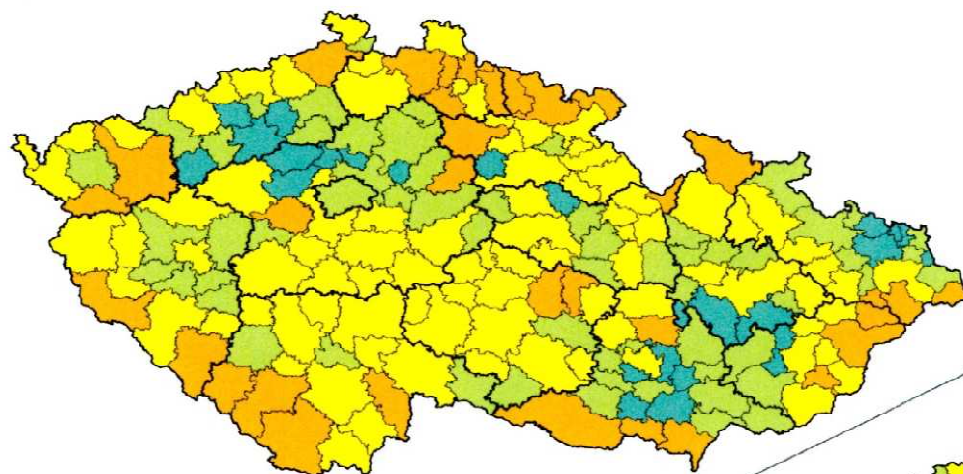
1. Cestovní ruch [online]. Vystaveno 2009 [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z WWW: <<http://cestovnuruch.studentske.cz/2009/11/cestovni-ruch-definice.html>>.
2. České dědictví UNESCO [online]. [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z: <<http://www.unesco-czech.cz/>>.
3. Czechtourism [online]. [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/vyzkum/>>.
4. Český statistický úřad [online]. Vystaveno 2008 [cit. 2010 – 07 – 29]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/22003A4870/\\$File/921108m.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/22003A4870/$File/921108m.pdf)>.
5. Český statistický úřad [online]. [cit. 2010 – 07 – 29]. Dostupné z WWW: Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cru_cr>.
6. Karlovarský kraj. *Turistický portál Karlovarského kraje* [online]. Vystaveno 2010 [cit. 20-08-2010]. Dostupné z WWW: <<http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/Stranky/default.aspx>>.
7. Kraj jihočeský. *Navštivte Jižní Čechy* [online]. Vystaveno 2003-2009 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.jiznicechy.cz/cs-CZ/jizni-cechy.html>>.
8. Královéhradecký kraj. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013* [online]. Vystaveno 2008 [cit. 20-08-2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/cestovni-ruch/dokumenty-koncepce/koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-cr-na-obdobi-20072013-28465/>>.
9. Ministerstvo pro místní rozvoj. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013* [online]. Vystaveno 2007 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na->>.
10. Ministerstvo pro místní rozvoj. *Statistiky a analýzy* [online]. [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy>>.

11. Moravskoslezský kraj. *MSregion* [online]. Vystaveno 2007 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW: <http://www.msregion.cz/cz/o-kraji/geograficke_informace.html>.
12. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. *Statistika kultury české republiky* [online]. [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z WWW: <<http://www.niposmk.cz/?cat=126>>.
13. Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy [online]. Vystaveno 2010 [cit. 2010 – 07 – 28]. Dostupné z WWW: <<http://www.cyklostrategie.cz/temata/tema-2-1-definice/#kap2>>.
14. Pardubický kraj *Krajský úřad Pardubického kraje* [online]. Vystaveno 2008 [cit. 03-09-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2733&category=&themaRight=2>>
15. Plzeňský kraj. *Turistický portál Plzeňského kraje* [online]. Vystaveno 2010 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:<<http://www.turisturaj.cz/clanek/o-kraji>>.
16. Praha. *Portál hlavního města Prahy* [online]. Vystaveno 2009. [cit. 01-09-2010]. Dostupné z WWW:<http://www.praha.eu/jnp/cz/home/navstivte_prahu/vylety/index.html>.
17. ŠÍP, J. *Rozvoj cestovního ruchu v ČR po roce 1989*. Časopis COT Business [online]. 1999, 99-03, [cit. 2011-01-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_03/3_statistika2.htm>.
18. Zlínský kraj. *Program rozvoje cestovního ruchu Zlínského kraje* [online]. Vystaveno 2005 [cit. 08-08-2010]. Dostupné z WWW:< <http://www.krzlinsky.cz/docDetail.aspx?nid=3325&docid=29586&doctype=ART&did=3333>>

Přílohy:

Příloha 1

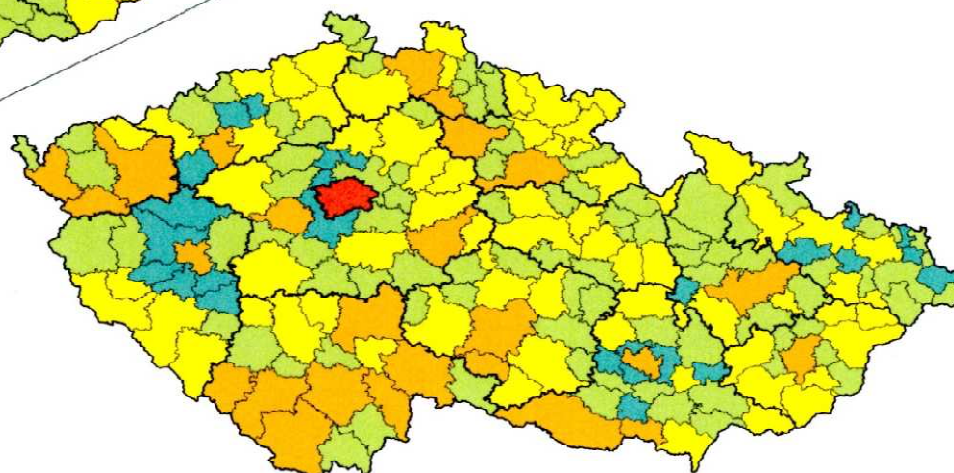
PŘÍRODNÍ ATRAKTIVITA ÚZEMÍ

Turistický význam území:

- přítomnost národního parku nebo lázeňského místa mezinárodního významu nebo jeskyní mezinárodního významu, resp. přírodních památek UNESCO
- přítomnost CHKO nebo lázeňských míst národního a regionálního významu, zastoupení lesů minimálně 40 % z rozlohy území
- přítomnost lázeňských míst lokálního významu, zastoupení lesů minimálně 30 % z rozlohy území
- ostatní oblasti

KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY A ATRAKTIVITY

Celková atraktivita území:

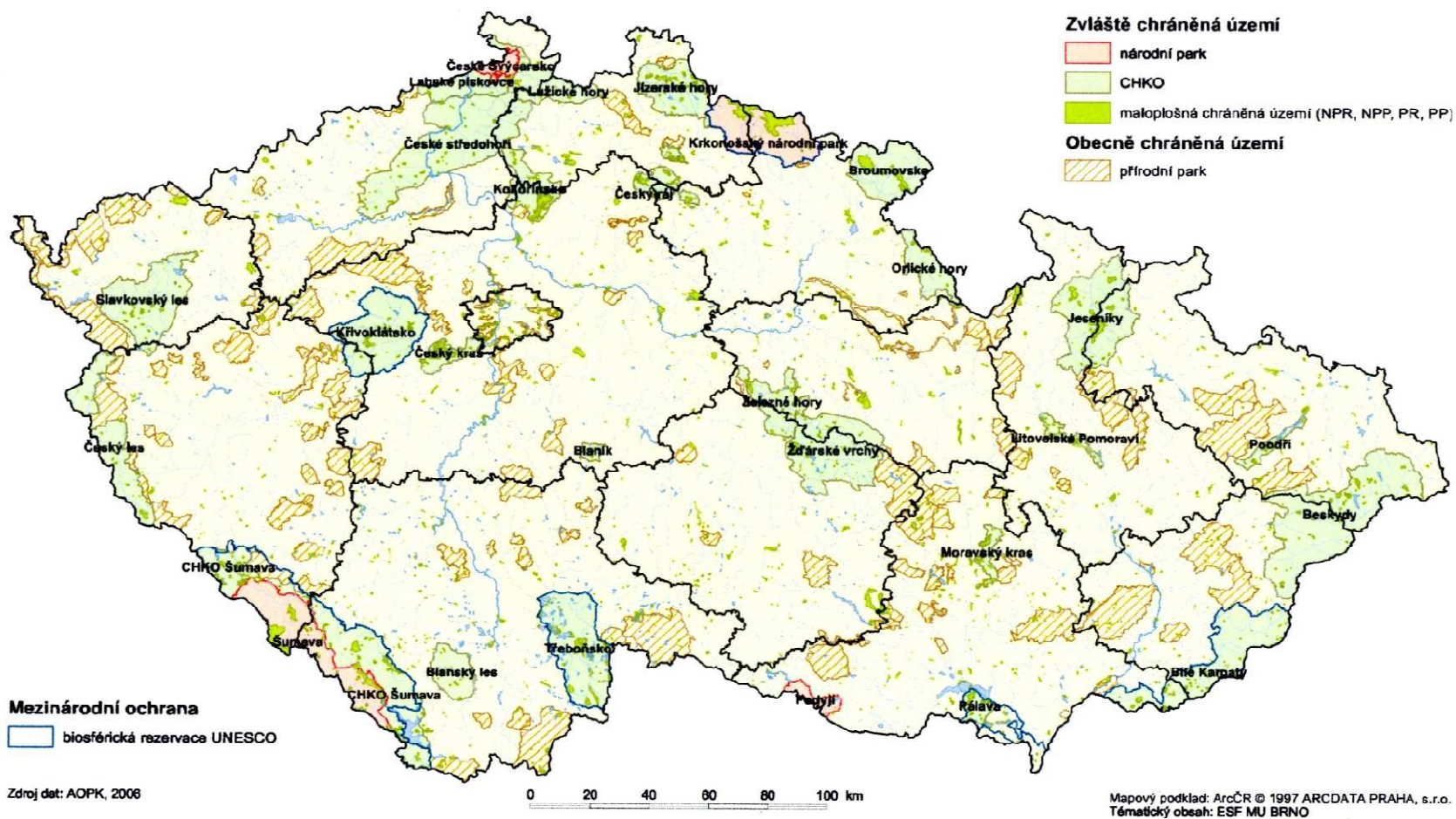
- Praha
- koncentrace (přítomnost) památky UNESCO, MPR, veletrhů, hradů a zámků, významných souborů lidové architektury
- přítomnost MPR a MPZ, příp. významnějších hradů a zámků
- přítomnost MPZ, souborů lidové architektury, hradů či zámku regionálního významu
- jen atraktivita lokálního významu

Zdroj dat: CSÚ, 2005; vlastní šetření

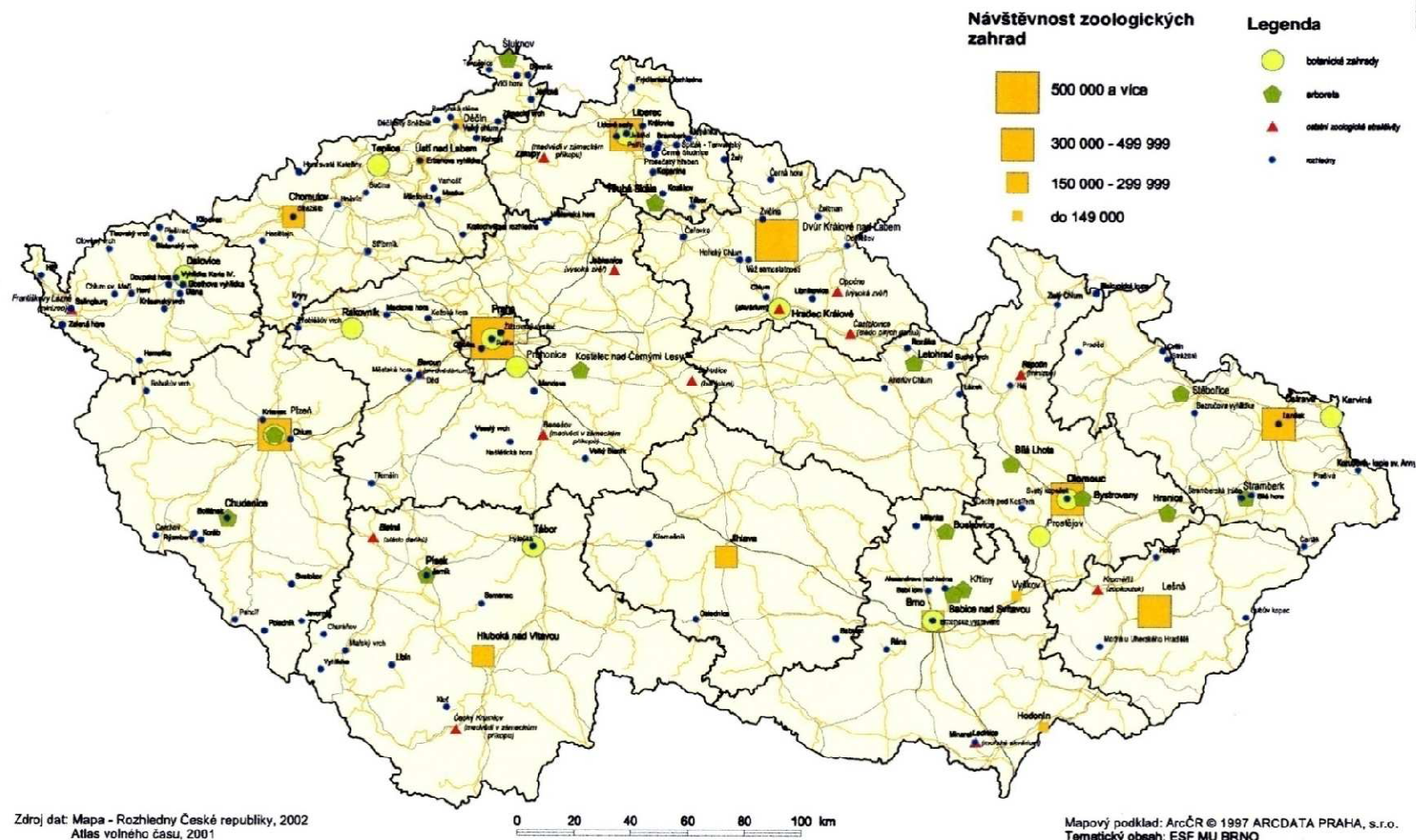
0 50 100 150 200 250 km

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

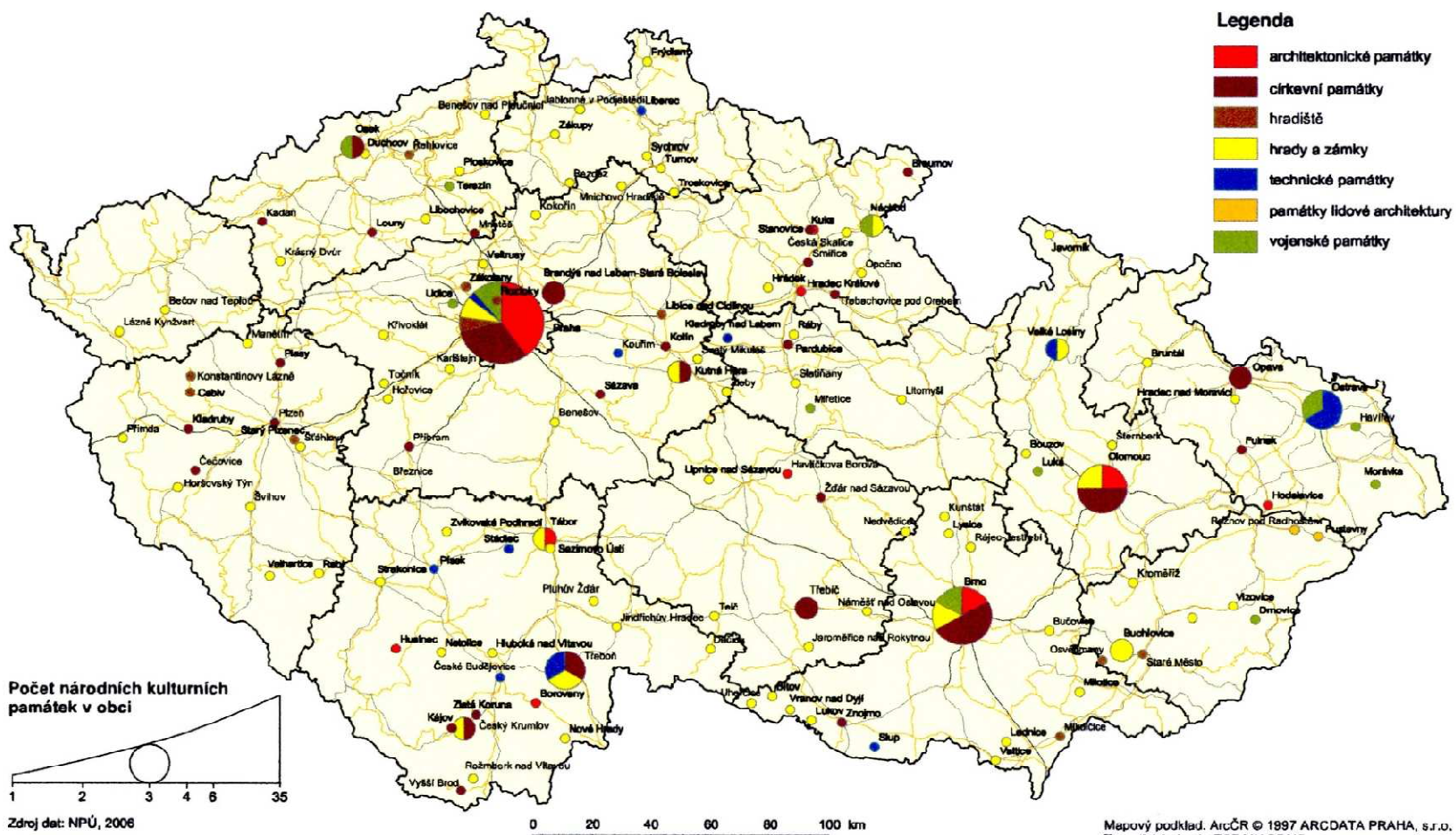
VELKOPLOŠNÁ A MALOPLOŠNÁ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

ROZHLEDNY, ZOOLOGICKÉ A BOTANICKÉ ZAHRADY A ARBORETA

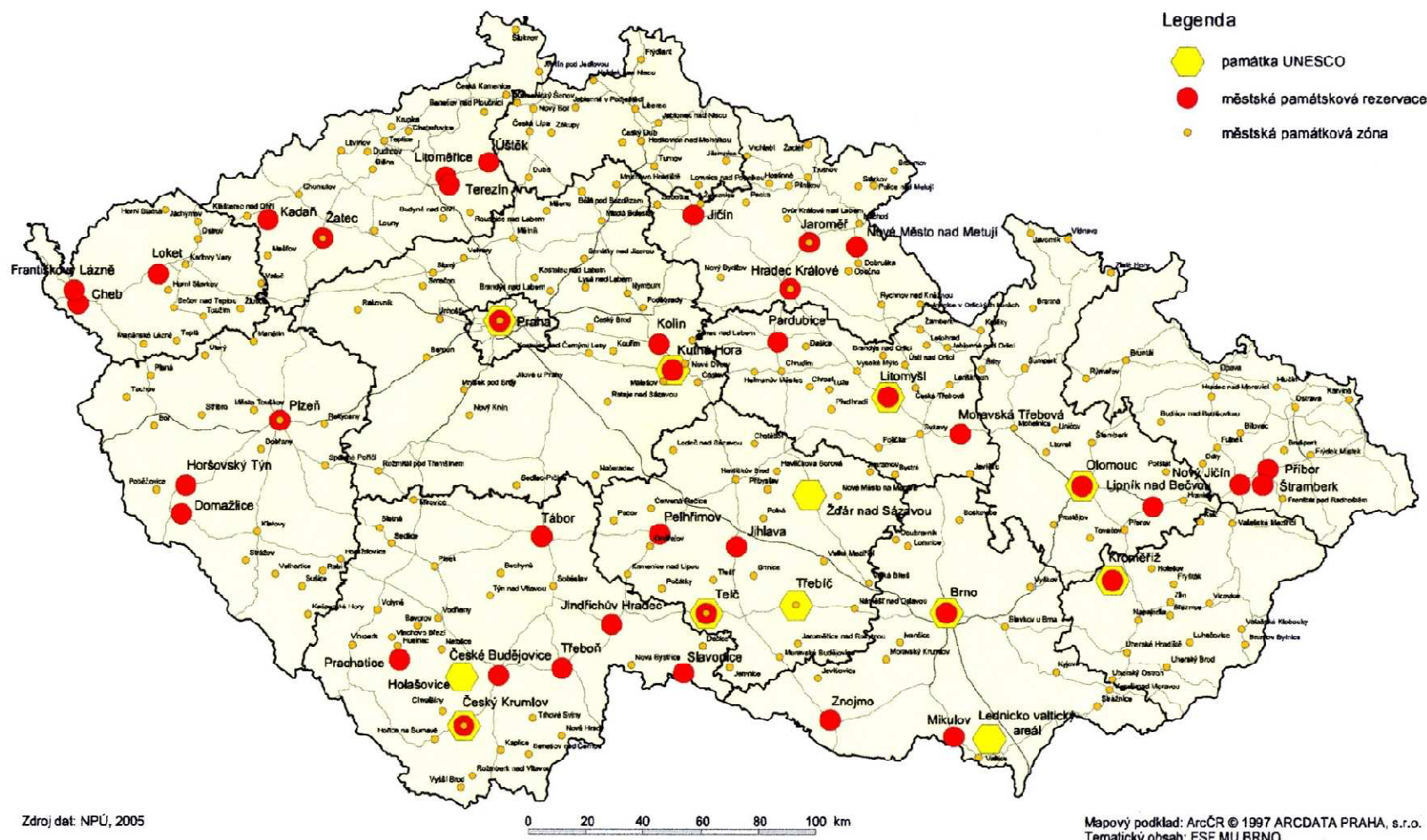
NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY

VÝZNAMNÉ HRADY A ZÁMKY

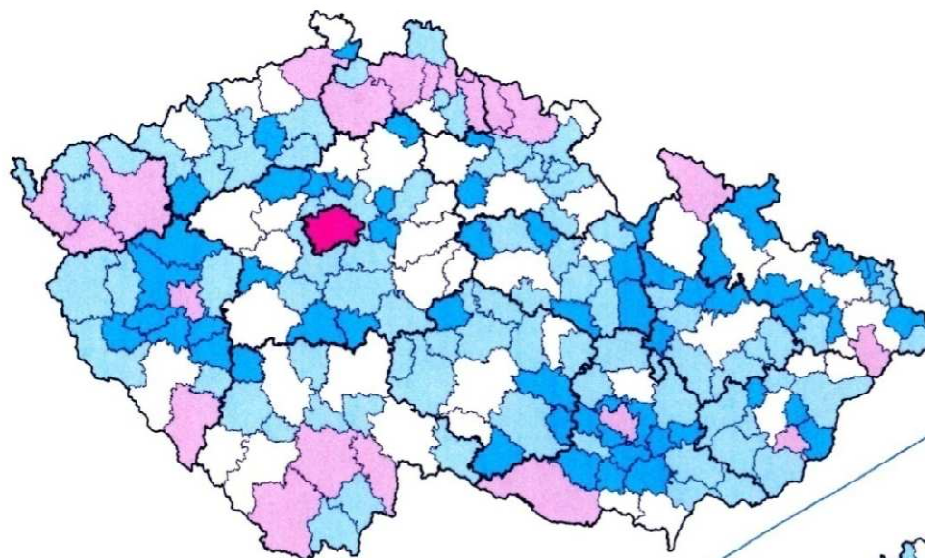

MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ REZERVACE A ZÓNY A PAMÁTKY UNESCO

Příloha 7

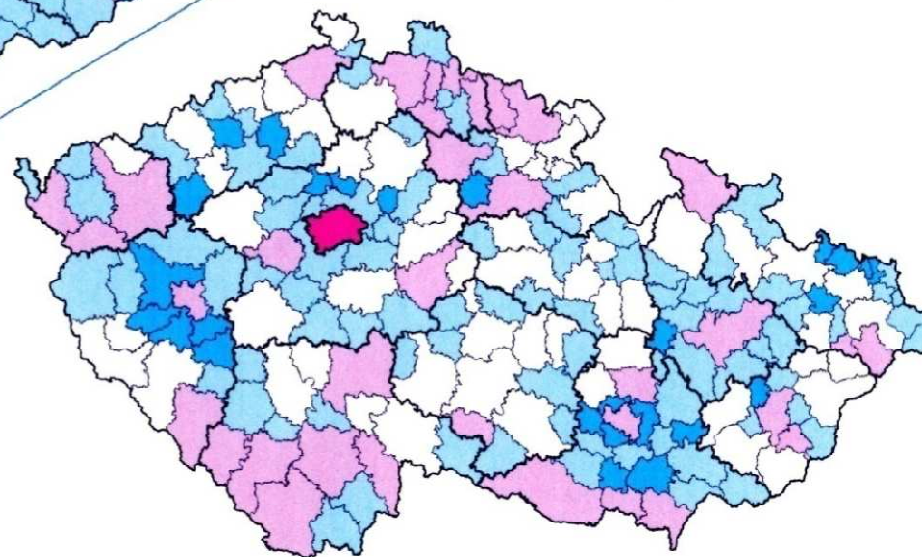
TURISTICKÝ VÝZNAM ÚZEMÍ Z HLEDISKA JEHO UBYTOVACÍ INFRASTRUKTURY A NÁVŠTĚVNOSTI

Turistický význam území:

- 70 000 lůžek, více než 8 miliónů přenocování, podíl cizinců 90 %
- 6 000 a více lůžek v ubytovacích zařízeních, 540 tisíc a více přenocování hostů, podíl cizinců na počtu přenocování 30 % a větší
- 3 000 až 5 999 lůžek v ubytovacích zařízeních, 240 až 539 tisíc přenocování hostů, podíl cizinců na počtu přenocování 20 – 29 %
- 1 000 až 2 999 lůžek v ubytovacích zařízeních, 90 až 239 tisíc přenocování hostů, podíl cizinců na počtu přenocování 10 – 19 %
- méně než 1 000 lůžek v ubytovacích zařízeních, méně než 90 tisíc přenocování hostů, podíl cizinců na počtu přenocování méně než 10 %

CELKOVÉ HODNOCEÍ TURISTICKÉ ATRAKTIVITY ÚZEMÍ

Celková atraktivita území:

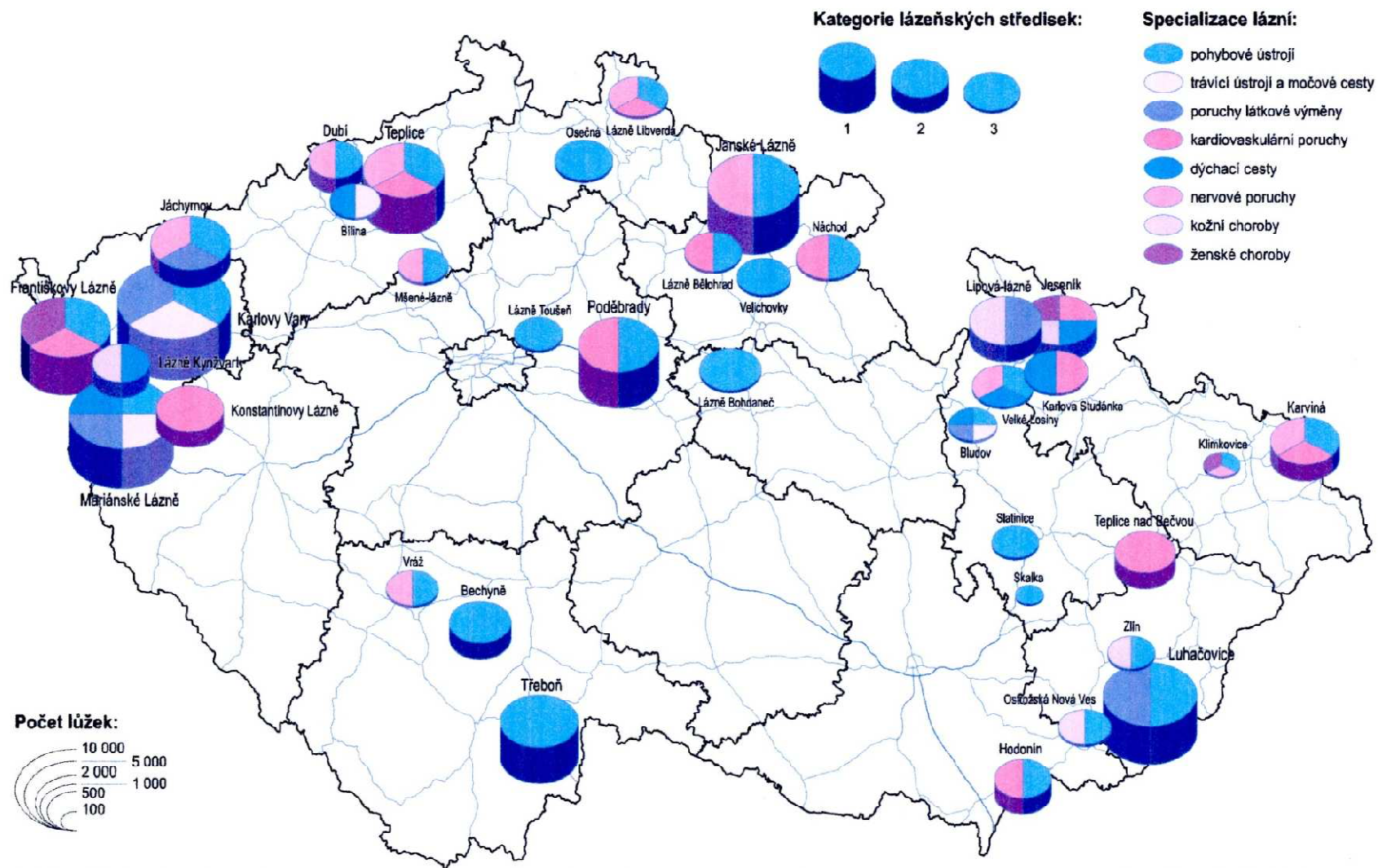
- Praha
- atraktivita nadregionálního významu
- atraktivita regionálního významu
- atraktivita lokálního významu
- velmi málo atraktivní

Zdroj dat: ČSÚ, 2005; vlastní šetření

0 50 100 150 200 250 km

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

Příloha 8

Zdroj: Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích.

Zdroj: Kol. autorů. *Atlas cestovního ruchu České republiky*, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006.